

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

การทดลองใช้แนวความคิดจากสุนทรียศาสตร์วาปี-ซาบิ ในการสร้างสรรค์
ผลงานแฟชั่นดีไซน์ “การชื่นชมความงามของสิ่งที่ผ่านมาเวลา”

Theoretical Practice Using Wabi-Sabi Aesthetic Concept in Creating Fashion
Design “The Appreciation of Beauty of Decay”
(Things that have passed through the passage of time)

โดย

ผศ.สุปรียา สุธรรมธารีกุล

สนับสนุนโดย
สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิต
2565

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การทดลองใช้แนวความคิด จากสุนทรียศาสตร์วาปี-ซาปี ในการสร้างสรรค์ผลงานแฟชั่นดีไซน์ “การชื่นชมความงามที่ผ่านกาลเวลา” สำเร็จลุล่วงด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับการช่วยเหลือในการให้ข้อมูลจาก รศ. พิศประไพ สาระสาสิน อดีตคณบดีกิตติคุณ วิทยาลัยการออกแบบ ผศ. ดร. เอกพล ลิ้มพงษา ผู้อำนวยการสถาบันวิจัย และคุณนิภาพร พบสระบัว และขอขอบคุณ คุณวิศิษฐ์ สุธรรมธารีกุล ผศ. ศิริเพ็ญ ธนานันท์กิจ อาจารย์ลลิตา สีมันตร อาจารย์ลัดดาวัลย์ สารพัฒน์ คุณดวงพร ทองเจิม คุณภาขวัญ จินหลง คุณดิษยรินทร์ ภูวนัฐทวีพัทธ์ ผู้ให้การสนับสนุน และเป็นกำลังใจในการศึกษาวิจัย และให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัยทุกขั้นตอน

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นเรศวร์ พันธธรร รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยมหาวิทยาลัยรังสิต ผศ. ดร. เอกพล ลิ้มพงษา ผู้อำนวยการสถาบันวิจัย และคุณนิภาพร พบสระบัว และสถาบันวิจัยที่ได้สนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลให้งานวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จ ได้ตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

ผศ. สุปรียา สุธรรมธารีกุล

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง: รายงานวิจัยเรื่อง การทดลองใช้แนวความคิด จากสุนทรียศาสตร์วาปี-ซาบิ ในการสร้างสรรค์ผลงานแฟชั่นดีไซน์ “การชื่นชมความงามที่ผ่านกาลเวลา”

ผู้วิจัย: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุปรียา สุธรรมธารีกุล

สถาบัน: วิทยาลัยการออกแบบ มรท.

ปีที่พิมพ์: 2567

สถานที่พิมพ์: มหาวิทยาลัยรังสิต

แหล่งที่เก็บรายงานฉบับสมบูรณ์: สถาบันวิจัย มรท.

จำนวนหน้า:

คำสำคัญ: วาปี-ซาบิ สุกี้ สัญลักษณ์ เอนโซ ผ่านกาลเวลา บาโซ พาวิเลียนสีเงิน

ลิขสิทธิ์: มหาวิทยาลัยรังสิต

รายงานวิจัยเรื่อง การทดลองใช้แนวความคิดจากสุนทรียศาสตร์วาปี-ซาบิ ในการสร้างสรรค์ผลงานแฟชั่นดีไซน์ “การชื่นชมความงามที่ผ่านกาลเวลา”

การวิจัยดังกล่าว เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มุ่งศึกษาให้ทราบปรัชญาวาปี-ซาบิเพิ่มเติม โดยเน้นแนวความคิด “ซาบิ” การค้นคว้าผลงานนักออกแบบญี่ปุ่น ที่ใช้แนวความคิด “ซาบิ” ศึกษาสิ่งที่ผ่านกาลเวลา และทดลองสร้างสรรค์พื้นผิว ด้วยเทคนิค คินทสูกิ และโบโร วิเคราะห์แนวความคิดความงามที่ผ่านกาลเวลา และทดลองโครงสร้างเสื้อผ้าเพื่อออกแบบผลงาน ตลอดจนการออกแบบสร้างสรรค์เสื้อผ้าแฟชั่นเรื่อง “การชื่นชมความงามที่ผ่านกาลเวลา”

คณะกรรมการประเมินผลงานเพื่อเผยแพร่ ในการประชุมนานาชาติครั้งที่ 12 วิทยาลัยการออกแบบ เป็นกลุ่มตัวอย่างคือ นักออกแบบแฟชั่น ศิลปินไทย และ ต่างชาติ จำนวน 5 คน ประเมินการการวิจัย และการออกแบบ การทดลองใช้แนวความคิด จากสุนทรียศาสตร์วาปี-ซาบิกับการออกแบบแฟชั่น เรื่อง “การชื่นชมความงามของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา” ด้านกระบวนการในการออกแบบ ความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบโครงสร้างเสื้อผ้า และพื้นผิวตามแนวความคิด ของสุนทรียศาสตร์วาปี-ซาบิ

ผู้วิจัยพบว่า “วาปี” (Wabi) หมายถึง เรียบง่าย อ่อนน้อม ความงามตามธรรมชาติ ซาบิ (Sabi) หมายถึงความสันโดษ ความรกร้าง และการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา และเป็นอิสระ(Overcoat#1) “วาปี-ซาบิ” คือ วิถีชีวิตที่นำชื่นชมและยอมรับความซับซ้อน ในเวลาเดียวกัน ก็เห็นคุณค่าของเรียบง่าย เข้มงวด มีความสง่างาม ความประเสริฐ หรือคุณความดี การถ่อมตน และมีนัยยะของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา (Dress#1) คินทสูกิ (Kintsugi) การซ่อมแซมสิ่งที่แตกหัก ชิบุซา (Shibusa) รูปทรงไม่ปกติ เรียบง่าย ความงามที่เหนือกาลเวลา และมุโจ (Mujo) ความไม่ยั่งยืนของสิ่งต่างๆ และความสงบ ถ่อมตน เป็นการเชื่อมต่อกัน (Dress#2) ความงามตามธรรมชาติเปรียบเสมือนคราบเวลา เมื่อผ่านไป แสดงความไม่สมบูรณ์ และจิตวิญญาณ และ ไม่ยั่งยืน ชิบุซา:รูปทรงที่ไม่ปกติ แต่เรียบง่าย ความแข็งแกร่ง ความสง่างาม (Dress#3) สุนทรียศาสตร์วาปี-ซาบิ มีรากฐานจาก สถาปัตยกรรม พาวิเลียนสีเงิน ช่วงปลายยุค มุโรมาจิ(Muromachi) และ คำสอนของเซน กับ ผลงานเอนโซ (Ensō) ที่มักเรียบง่าย อสมมาตร เข้มงวด แสดงคุณความดีถ่อมตน ความสูงส่ง ความเจียมสงบ ความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง ความเป็นอิสระ ตลอดจนแสดงออก ถึงความเป็นธรรมชาติ (Overcoat#2)

คอลเล็คชั่นนี้ สำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อแฟชั่นและมีพฤติกรรมบริโภคสินค้าที่ใช้ผ้าทอไทย ประโยชน์ของการออกแบบจะนำไปช่วย วิสาหกิจชุมชนทอผ้าบ้านดงแก้ว คำ อำเภอสว่างงาม จังหวัดลำปาง ตลอดจนรวบรวมองค์ความรู้เพื่อการเขียนตำราด้วย

Abstract

Project Name: Theoretical Practice Using Wabi-Sabi Aesthetic Concept in Creating Fashion Design “The Appreciation of Beauty of “Decay” (“Things that have passed through the passage of time”)

Researcher: Asst. Prof. Supreeya Suthamtarikul

Affiliation: College of Design, RSU.

Year of Publication: 2024

Publisher: Rangsit University

Source: Rangsit University

Number of Pages:

Keywords: Wabi-Sabi, Suki, Symbol, Enzo, Decay, Basho, Silver Pavillion

Copyrights: Rangsit University

The research report on the experiment of using the concept of Wabi-Sabi aesthetics in creating fashion design “The Appreciation of Beauty of “Decay” (“Things that have passed through the passage of time”) is a descriptive research aimed at studying the philosophy of Wabi-Sabi, emphasizing the “Sabi” approach, researching the works of Japanese designers in the “Sabi” approach, studying things that have passed the time, and experimenting with creating surfaces using the Kintsugi Sashiko and Boro techniques, and experimenting with the structure of clothing to design works.

The evaluation committee of “ Working in Progress: International Symposium 12th” is a sample group of experts consisting of 5 Thai and international fashion designers and artists to evaluate the design of the experiment of the concept of Wabi-Sabi philosophy and research on the topic of “ the Appreciation of the Beauty that Passes the Time” which are design process, creativity, clothing structures, and surfaces.

According to freedom, “Wabi” means simple, humble, natural beauty. Sabi means solitude, desolation, and change with time (Overcoat #1). “Wabi-sabi” is appreciate and accepts complexity, value simplicity, rigor, elegance, nobility or goodness, tranquility, and the implication of things that have passed time (Dress #1). Connected together with Kintsugi ,repairing broken things; Shibusa: irregular shapes, simplicity, timeless beauty; and Mujo: transience and calm, humility (Dress #2). The things that stained of time are imperfect. Shibusa: irregular shape and natural is an aesthetic attitude. (Dress #3), as well as strength, elegance. Wabi-Sabi aesthetics has its roots in the architecture of Silver Pavilion in the late Muromachi period as well as Zen and the works of Ensō: simple, asymmetrical, and strict, showing the virtues of tranquility, nobility, tranquility, subtlety, independence, and expressing naturalness (Overcoat #2). Consuming products by Niche Market. The benefits will be lead to the Ban Tub Kaew Kham Weaving Community Enterprise Serm Ngam District, Lampang Province, collecting knowledge for writing textbooks.

สารบัญรูป	หน้า
รูปที่ 1 (ซ้าย) สวมมอสน้ำ กิงคาคุจิ	9
รูปที่ 2 (กลาง) กิงคาคุจิ	9
รูปที่ 3-4 (ขวา) สวมหินน้ำ กิงคาคุจิ	9
รูปที่ 5 Comme fall 2022#3	17
รูปที่ 6 Comme fall 2022#5	17
รูปที่ 7 Comme fall 2022#8	17
รูปที่ 8 Comme fall 1997#18	18
รูปที่ 10 Hole, Autumn-Winter1982-1983	19
รูปที่ 11 Monster	19
รูปที่ 12 Yohji fall 2019 #12	20
รูปที่ 13 Yohji fall 2019 #19	20
รูปที่ 14 Yohji fall 2019 #27	20
รูปที่ 15 Yohji spring #13	20
รูปที่ 16 Yohji spring #27	20
รูปที่ 17 Yohji spring #28	20
รูปที่ 18 ลายปักผ้าขาด	20

รูปที่ 19-20 ทดลองปัก	26
รูปที่ 21 'เอนโซ'(enso) ในลายปัก	26
รูปที่ 22 ลายปักเอนโซ	27
รูปที่ 23 การจับจีบ ของOvercoat#1	28
รูปที่ 24 การพันที่ใช้เส้นอสมมาตร ของDress#1	28
รูปที่ 25 ปักผ้าขาด เทคนิคของDress#2	28
รูปที่ 26 การจับจีบและการทับซ้อนของธรรมชาติ ของDress#3	28
รูปที่ 27 เทคนิคของOvercoat#2สุปรียา สุธรรมธารีกุล	28
รูปที่ 28 เสื้อมัดม้วน	29
รูปที่ 29 Overcoat#1สุปรียา สุธรรมธารีกุล (2566)	29
รูปที่30 โอบี	30
รูปที่31 Dress#1สุปรียา สุธรรมธารีกุล(2566)	30
รูปที่ 32 ซามูไร	30
รูปที่ 33 Dress#2 สุปรียา สุธรรมธารีกุล, 2566	30
รูปที่ 34 กรรมกรทำงานด้วยการถอด โคโซเด	30
รูปที่ 35 สุปรียา สุธรรมธารีกุล Dress # 3	30
รูปที่36 โคโซเด (Kosode)	31

	หน้า
รูปที่ 37 Overcoat#2 สุปรียา สุธรรมธารีกุล	31
รูปที่ 38 ความเป็นอิสระไม่ติดกับอะไร	34
รูปที่ 39 “วาปี-ซาปี” คือ วิถีชีวิต	35
รูปที่ 40 การเชื่อมต่ออย่างชัดเจน	35
รูปที่ 41 ความงามตามธรรมชาติ	36
รูปที่ 42 ความแข็งแกร่ง	36
รูปที่ 43 Overcoat#1	40
รูปที่ 44 Dress#1	40
รูปที่ 45 Dress#2	40
รูปที่ 46 Dress#3	40
รูปที่ 47 Overcoat#2	40
รูปที่ 48 รับรางวัล Excellence Award	41
รูปที่ 49 ผลงาน”การชื่นชมความของสิ่งที่ผ่านมาเวลา”	41
รูปที่ 50-54 Overcoat#1 and Details	43
รูปที่ 55-58 Dress#1 and Details	44
รูปที่ 59-63 Dress#2 and Details	44-45
รูปที่ 64-68 Dress#3 and Details	45-46
รูปที่ 69-73 Overcoat #2 and Details	46

สารบัญ	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญรูป	ง-ฉ
สารบัญ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
1.2. คำถามวิจัย	4
1.3. วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.5. กรอบแนวคิดการวิจัย	4
1.6. ระเบียบวิธีวิจัย	5
1.7. ขอบเขตของการวิจัย	6
1.8. สถานที่ทำการทดลอง และ/หรือ เก็บข้อมูล	6
1.9. ระยะเวลาที่ทำการวิจัย	6
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม / สารสนเทศที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ความนำ	
2.2 วาปี ชาปี และสุกี้	7
2.3 วาปี-ชาปี คือความไม่ยั่งยืน และไม่สมบูรณ์แบบ	10
2.4 สุนทรียศาสตร์ “วาปี-ชาปี” ในผลงานศิลปะ	11
2.5 “วาปี-ชาปี” กับ กวีนิพนธ์ไฮกุ	12
2.6 สรุปแนวความคิดของสุนทรียศาสตร์ “วาปี-ชาปี” ที่ใช้อ้างอิง	13
2.7 ผลงานนักออกแบบแฟชั่นที่พัฒนาผลงานตามปรัชญา “วาปี-ชาปี”	15
2.8 แรงบันดาลใจที่ใช้ในการออกแบบสร้างสรรค์	21
2.9 วัสดุ	22
บทที่ 3 กระบวนการออกแบบ	24
3.1 แนวความคิด	24
3.2 การทดลองเทคนิค หรือทดลองพื้นผิว	25
3.4 การทดลองออกแบบโครงสร้าง	29
บทที่ 4 สรุปผลงานทดลองออกแบบ	33

	หน้า
บทที่ 5 สรุปวิจารณ์ และข้อเสนอแนะ	37
5.1 สรุปวิจารณ์และข้อเสนอแนะ	37
รายการอ้างอิง	49
ภาคผนวก	54

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การวิจัย การทดลองใช้แนวความคิดจากสุนทรียศาสตร์ วาปี-ซาปี (Wabi-Sabi) ในการสร้างสรรค์ผลงานแฟชั่นเรื่อง “ความชื่นชมความงามของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา” ปีการศึกษา 2565 เป็นการวิจัยต่อเนื่อง จาก การวิจัยเรื่อง การใช้แนวความคิดจากปรัชญาวาปี-ซาปี กับ การสร้างสรรค์ผลงานแฟชั่น ดีไซน์ เรื่อง “ธรรมชาติ:ความไม่ยั่งยืน” ในปีการศึกษา 2562

จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่านักวิชาการผู้ศึกษาสุนทรียศาสตร์วาปี-ซาปี ได้แยกนิยามความหมายของ “วาปี” และ “ซาปี” โดยกล่าวว่า “วาปี” หมายถึง ความเรียบง่าย ความถ่อมตน ความเป็นธรรมชาติ ความสันโดษอยู่อย่างเรียบง่าย และ “ซาปี” หมายถึงความอ้างว้าง ความเหงา และสิ่งที่ผ่านกาลเวลา แนวความคิดนี้หลอมรวมเป็นปรัชญาวาปี-ซาปี จากการศึกษามรดกวัฒนธรรมชาติที่ไม่แน่นอนและไม่สมบูรณ์แบบของทุกสิ่งรอบตัว ทำให้เกิดเป็นแรงบันดาลใจ ในการทำการวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง “ธรรมชาติ:ความไม่ยั่งยืน” (สุปรียา สุธรรมธำกุล, 2562) การวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยต้องการเน้นให้เห็นแนวความคิดเรื่อง ความเรียบง่าย และแนวความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติ จากความหมายของ “วาปี” เป็นสำคัญ และได้นำไปสร้างสรรค์เสื้อผ้าแฟชั่นขั้นสูง รวมทั้งเน้นการออกแบบที่ใช้สัญลักษณ์ และการเล่าเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดในปรัชญา “วาปี-ซาปี”

จากการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นถึงประโยชน์ที่จะสร้างสรรค์ผลงานต่อเนื่อง ในการฝึกใช้แนวความคิดจากสุนทรียศาสตร์ “วาปี-ซาปี” ซึ่งเป็นแนวความคิดจากปรัชญาฯ ซึ่งผู้วิจัยต้องการให้ความสำคัญกับ “ซาปี” ที่เน้นความงามของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา โดยได้แรงบันดาลใจจาก ความเก่า ความสึกหรอ และทรุดโทรม รวมทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต ที่ผ่านกาลเวลา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังต้องการนำจุดเด่นของการใช้สัญลักษณ์ ซึ่งพบได้ในการเขียนวรรณกรรม ในประวัติศาสตร์สุนทรียศาสตร์ของญี่ปุ่นและมีความสำคัญใน ศิลปะและการออกแบบ จนถึงปัจจุบันนี้ มูราซากิ ชิคิบุ (Murasaki Shikibu, 978-1016) ถือว่าเป็นตัวอย่างของการใช้สัญลักษณ์ ที่สัมผัสได้ ถึงอารมณ์ และความหมายของความว่างเปล่า นับเป็นที่สุด หรือเรียกว่า โมโน โนะ อาวาเร (Mono no Aware) ในสมัยเฮอัน (Heian) ช่วงศตวรรษที่ 11 นวนิยาย “เรื่องของเก็นจิ” (The Tale of Genji) เขียนขึ้นเมื่อปี 1008 นับว่าเป็นนวนิยายเก่าแก่ของโลกฉบับหนึ่งที่ยังคงหลงเหลืออยู่

จากการศึกษา เรื่องการใช้สัญลักษณ์ในวรรณกรรม และกวีนิพนธ์ของญี่ปุ่น ในสมัยเฮอัน กับความเคลื่อนไหวทางศิลปะ (Art Movement) ช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ได้พบการใช้สัญลักษณ์ (Symbolism) ในยุโรป โดยเฉพาะในฝรั่งเศส (Wikipedia. Symbolism: on line) ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และอาจเป็นความบังเอิญที่สุนทรียศาสตร์และศิลปะจากญี่ปุ่น มีอิทธิพลต่อศิลปะ และการออกแบบในโลกตะวันตกในศตวรรษที่ 18 (Wikipedia. Japonism: on line) นับได้ว่าเป็นความคิดที่

ประจวบเหมาะกันอย่างน่าสนใจ จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญ และได้้นำการใช้สัญลักษณ์ มาใช้เพื่อ การทดลองออกแบบในการวิจัย ปีการศึกษา 2562 และ และยังคงใช้สัญลักษณ์ในการออกแบบในการ วิจัย ปีการศึกษา 2565 ด้วย

ผลงานวิจัย (สุปรียา สุธรรมธารีกุล, 2562) พบว่า แนวความคิดทางพุทธศาสนา นิกายเซน(Zen) เป็นส่วนสำคัญ ที่ทำให้เกิดการค้นพบสุนทรียศาสตร์ และ การชื่นชมยินดีกับสิ่งที่ผ่านกาลเวลา ซึ่งจะ เห็นได้จากวีดิทัศน์ต่างๆ ตั้งแต่วีดิทัศน์ ของนักบวชที่กล่าวถึงน้ำไหลและไม่ไหลกลับ การมองดวง จันทรินยามที่มีเมฆหมอก ดอกซากุระที่ร่วงหล่น นับเป็นการยอมรับความเป็นอนิจจัง การเกิด แก่ เจ็บ ตาย และมองเห็นความงามที่แตกต่างจากโลกตะวันตก ซึ่งปรากฏเป็นสุนทรียศาสตร์ ‘วาปี-ซาปี’ นอกจากนี้แนวความคิดในความเรียบง่ายของสถาปัตยกรรม ที่มีปฏิสัมพันธ์กับธรรมชาติ หรือความ เรียบง่ายของบ้านชาที่มีขนาดเล็ก ต่อมาได้พัฒนาการออกแบบเป็นบ้านที่มีพื้นที่โล่งและใช้แสงจาก ธรรมชาติ

สถาปัตยกรรมที่อยู่ในยุคโมเดิร์น (Muromachi 1336-1493) อาจกล่าวได้ว่า เป็นช่วงสำคัญที่ เกิด ความเปลี่ยนแปลงแนวความคิดด้านสุนทรียศาสตร์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยได้ตกผลึกเป็น แนวความคิดในปรัชญาวาปี-ซาปี ซึ่งเป็นผลจากความกดดัน และการทำลายล้าง หลังสงครามโอนิน และความยากจน โชกุน อาชิกางะ โยชิมาสะ (Ashikaga Yoshimasa, 1436-1490) สร้างสรรค์ พาวิลเลียนสีเงิน (Silver Pavilion: Ginkakuji, 1482) ในยุคโมเดิร์น ตอนปลาย นับเป็นตัวอย่างของวาปี-ซาปี ที่ชัดเจนที่สุด อาจกล่าวได้ว่า เป็นต้นกำเนิดแนวความคิดเรื่อง สุกี้ (Suki, Itoh, Tanaka, and Sensoko, 1993) จนถึงปัจจุบัน

อีกประการหนึ่ง จากการค้นคว้า กลุ่มนักออกแบบชาวญี่ปุ่น ยังไม่มีความชัดเจน ว่าใช้ปรัชญาวาปี-ซาปี ในการออกแบบหรือไม่ (สุปรียา สุธรรมธารีกุล, 2562) จึงจำเป็นต้องค้นคว้าเพิ่มเติม ผู้วิจัย ได้ เลื่อนักออกแบบ เรอิ คาวาคูโบ (Rei Kawakubo) และโยจิ ยามาโมโต (Yohji Yamamoto) เป็นนัก ออกแบบที่มีชื่อเสียงของญี่ปุ่น ผู้ซึ่งได้รับสมญานามว่า ผู้มีอิทธิพลต่อนักออกแบบในโลกแฟชั่น ทั้ง ยุโรป อเมริกา และเอเชีย ตลอดจนนักศึกษาในโรงเรียนสอนแฟชั่นทั้งยุโรป และเอเชีย ที่มีชื่อเสียง รวมทั้ง มหาวิทยาลัยรังสิต ด้วย การทบทวนผลงานและค้นหาแนวความคิดที่ชัดเจน ของนักออกแบบ ญี่ปุ่น อย่าง เรอิ คาวาคูโบ และโยจิ ยามาโมโต

จากการศึกษาพบว่า ความงามของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา เป็นแนวความคิดที่นักออกแบบชาวญี่ปุ่น อาทิเช่น คาวาคูโบ ได้นำมาใช้ในการออกแบบหลายคอลเล็กชั่นด้วยกัน ส่วนใหญ่เป็นการเล่าเรื่องที่ เกี่ยวกับสังคม เรื่องราวของโลกที่มนุษย์อาศัยอยู่ ตลอดจนเรื่องที่เกี่ยวกับสงครามการทำลายล้าง (Vogue.com. Fall 2022-23: on line) ซึ่งแสดงผลการทำลายล้างด้วยการใช้สัญลักษณ์ และในบาง คอลเล็กชั่น อาจกล่าวถึงความไม่เที่ยงแท้ซึ่งเป็นอนิจจัง และ/หรือ การประยุกต์ โดยใช้วัสดุที่ผ่าน กาลเวลา (Vogue.com. Fall 1994-95: on line) จากการสร้างสรรค์ดังกล่าวปรากฏ ทั้งการออกแบบ โครงเสื้อ (Form/Silhouette) และการออกแบบพื้นผิว (Surface design) ตลอดจนอารมณ์ (Mood) ที่ทำ ให้ผู้ชมได้สัมผัสถึงความลึกซึ้ง ดังกล่าวได้

ในด้านการออกแบบแฟชั่นสำเร็จรูปส่วนใหญ่ ผู้วิจัยพบว่าการสร้างสรรค์ผลงานที่มีลักษณะ การขึ้นชมความงามที่ผ่านกาลเวลา มีการนำทางเกยย่นส้นขาด หรือเสื้อที่ชำรุด มาใช้งานของกลุ่มวัฒนธรรมย่อย อาทิ กลุ่มร็อคเกอร์ (Rocker) และ กลุ่มพังค์ (Punk) เป็นต้น และเป็นที่ยอมรับมากในปัจจุบันเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ผลงานที่นำเสนอพื้นผิว แสดงถึงการผ่านกาลเวลาที่ปรากฏในปัจจุบัน ได้ผลิตตามความนิยมหรือตามแฟชั่น (Polhemus, 1994)

เมื่อกล่าวถึงการสร้างสรรค์แฟชั่นดีไซน์สำหรับการวิจัยครั้งนี้ อาจระบุกลุ่มผู้บริโภคได้เป็น 2 ระดับตามลักษณะตลาด (Posner, 2015) คือ แฟชั่นชั้นสูง (Haute Couture) แฟชั่นระดับดีไซเนอร์สำเร็จรูป (Ready-to-wear) หากเน้นเรื่องของการออกแบบสร้างสรรค์ อาจเรียกว่า แฟชั่นสร้างสรรค์ (Creative wear) หรือ ศิลปะที่สวมใส่ได้ (Wearable-art) หรือ แฟชั่นสร้างสรรค์สำเร็จรูป (creative ready-to-wear) เพื่อผู้บริโภค ที่มีค่านิยมและทัศนคติที่ดี ต่อผลงานแตกต่างจากเสื้อผ้าในชีวิตประจำวัน ที่แสดงให้เห็นความเลื่อม หรือสิ่งที่ดูเก่า นั้น ย่อมเป็นกลุ่มผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) หรือ ผู้บริโภคกลุ่มเล็ก อาจกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนค่านิยม และทัศนคติของผู้บริโภค มิใช่เป็นสิ่งที่ง่าย ต้องยอมรับว่า แนวคิดของโมเดิร์นนิสม์ หรือลัทธิสมัยใหม่ ยังคงอยู่คือ การใช้วัสดุแปลกใหม่ ทนทาน งานสำเร็จรูปทำต่อเนื่อง แตกต่างจากผลงานวิจัยชิ้นนี้ มีขึ้นเดียวในโลก และหลากหลาย (Koren, 1994)

จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการสร้างสรรค์ผลงาน เสื้อผ้ารูปแบบร่วมสมัย ซึ่งมีโครงสร้างใหม่ โดยมีการสร้างแบบตัดที่เรียบง่าย ประสมประสานกับรูปทรงซับซ้อน ซึ่งแสดงให้เห็นความเลื่อมด้วยรูปทรง และพื้นผิวด้วยการประสมประสานแรงบันดาลใจ ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องการสะท้อนให้เห็น สุนทรียศาสตร์วาบิ-ซาบิ โดยสร้างสรรค์รูปแบบเสื้อผ้าที่สวมใส่ได้ (Creative wear) จากแนวความคิดของปรัชญาวาบิ-ซาบิ ที่เน้นความเรียบง่าย ความไม่สมบูรณ์แบบ และใช้แรงบันดาลใจจากสิ่งที่ผ่านกาลเวลา เช่น เสื้อผ้าที่ผ่านการใช้งานซึ่งไม่สมบูรณ์แบบ รวมทั้งเสื้อผ้ารูปแบบเก่าจากวัฒนธรรมเสื้อผ้าของชาวญี่ปุ่น รวมทั้งการสวมใส่ ตลอดจนการใช้สัญลักษณ์ แทนค่าในการเล่าเรื่อง ประสมประสานกับการประยุกต์ใช้เทคนิค ซาซึโกะ (Muzquiz, 2018: on line) โบโร (Boro, 2015: on line) คินทซึจิ (Kintsugi. 2020: on line) และการซ่อม (Youtube, Make Do and Mend: on line) เพื่อประกอบกันเป็น แฟชั่นสร้างสรรค์

สรุปการสร้างสรรค์ผลงาน จะได้มาจากการศึกษาวิเคราะห์เสื้อผ้าที่ได้ใช้ผ่านกาลเวลา ด้วยการนำมาช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งชำรุด หรือมีรูปแบบเก่า จากวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่น ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เป็นแรงบันดาลใจ ทั้งเรื่องเรื่องพื้นผิว และโครงเสื้อ เพื่อฝึกให้แนวความคิดของสุนทรียศาสตร์วาบิ-ซาบิ ในเรื่องของความไม่สมบูรณ์แบบ ความไม่เสร็จสิ้น และความเรียบง่าย ตลอดจนความรกร้าง เสื่อมโทรมที่ผ่านกาลเวลา เพื่อสร้างสรรค์และประยุกต์ผลงาน “ความขึ้นชมความงามของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา” ให้มีโครงสร้างใหม่ และใช้เทคนิคตามแนวความคิดของ คินทซึจิ (Kintsugi) โบโร (Boro) และการซ่อม ปะซุน (Make do and mend) เพื่อสร้างสรรค์พื้นผิว

1.2. คำถามวิจัย

- 1.2.1 ความไม่สมบูรณ์ ความไม่เสร็จสิ้น และสิ่งที่ผ่านกาลเวลาหรือ “ซาบิ” สามารถประยุกต์ใช้ในเสื้อผ้าแฟชั่นสร้างสรรค์ได้จริงหรือ
- 1.2.2 เทคนิค โบโร (Boro) และ ปะ ชุน ต่อ (Make do and mend) นำมา ประยุกต์สร้างสรรค์ผลงานแฟชั่นได้จริงหรือ
- 1.2.3 นักร้องแบบแฟชั่นชาวญี่ปุ่นใช้ปรัชญาวาปี-ซาบิ จริงหรือ

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.3.1 เพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับปรัชญาวาปี-ซาบิ โดยเน้นแนวทาง “ซาบิ”
- 1.3.2 เพื่อศึกษาค้นคว้าผลงานนักร้องแบบญี่ปุ่นแนวทาง “ซาบิ” เพิ่มเติม
- 1.3.3 เพื่อศึกษาสิ่งที่ผ่านกาลเวลา และทดลองสร้างสรรค์พื้นผิว ด้วยเทคนิค คินทสูกิ และโบโร
- 1.3.4 เพื่อวิเคราะห์แนวความคิด ความงามที่ผ่านกาลเวลา และทดลองโครงสร้างเสื้อผ้า
- 1.3.5 เพื่อออกแบบผลงานตามการทดลอง ความงามที่ผ่านกาลเวลา จากสุนทรียศาสตร์ “วาปี-ซาบิ”

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ รวมถึง การเผยแพร่ในวารสาร จดสิทธิบัตร ฯลฯ และหน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1.4.1 พัฒนาเป็นองค์ความรู้เขียนเป็นตำรา แนะนำชุมชนเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ
- 1.4.2 นักร้องแบบ สถาบันการศึกษา และผู้สนใจ

1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ 1 สุนทรียศาสตร์วาปี-ซาบิ หมายถึง ความเรียบง่าย ความไม่สมบูรณ์ ความไม่เสร็จสิ้น และสิ่งที่ผ่านกาลเวลา (หมายถึง สัจธรรม ธรรมชาติ หรือ ความไม่ยั่งยืน) โดยผ่านกาลเวลา สิ่งต่างๆในโลก เช่น ผ้าที่เสื่อมสลายไป เสื้อผ้าที่ชำรุด ที่ไม่สมบูรณ์ด้วยการสร้างหรือเกิดจากธรรมชาติ สิ่งที่ยั่งยืน ความเปลี่ยนแปลง เป็นต้น) การชื่นชมกับความงามที่ผ่านกาลเวลา เป็นส่วนหนึ่งของสุนทรียศาสตร์ วาปี-ซาบิ

กรอบแนวคิดที่ 2 สิ่งผ่านกาลเวลา หมายถึง เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในอดีตที่เลือนรางไป ความเลือนลางของวัฒนธรรม เช่น เสื้อผ้าชาย และหญิง ของชาวญี่ปุ่นในยุคเมจิ เป็นต้น

กรอบแนวคิดที่ 3 ประยุกต์เทคนิคการซ่อมในสุนทรียศาสตร์วาปี-ซาบิ เช่น คินทสูกิ (Kintsugi) การซ่อม เทคนิคการซ่อมเสื้อผ้า เทคนิค โบโร (Boro) และ ปะ ชุน ต่อ (Make do and mend) นำมาสร้างสรรค์ผลงานแฟชั่นได้

กรอบแนวคิดที่ 5 การออกแบบสร้างเสื้อผ้าแฟชั่นจากการฝึกใช้แนวความคิดจากปรัชญาวาปี-ซาบิ และเครื่องแต่งกายชาย และหญิง ชาวญี่ปุ่น ตลอดจนเทคนิคการซ่อมและประดับตกแต่งในอดีตซึ่งได้เลือนรางไปแล้วในยุคเมจิ

1.6 ระเบียบวิธีวิจัย

1.6.1 การออกแบบวิจัย

รวบรวม ศึกษาและวิเคราะห์ ปรัชญาวาปี-ชาปี ผลงานสร้างสรรค์ นักออกแบบแฟชั่น จากหนังสือและวารสาร ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งการศึกษาความเสื่อมสลายของเสื้อผ้าและวัสดุ ตลอดจนการศึกษาเสื้อผ้าชายชาวญี่ปุ่น และการซ่อมแซมในวัฒนธรรมของญี่ปุ่น เพื่อใช้เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์แฟชั่น ที่ใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ผ้าฝ้าย ผ้าใยถั่ว และ ผ้าใยสับปะรด เป็นต้น

1.6.2 ประชากร

คณะกรรมการประเมินผลงานของการประชุมนานาชาติครั้งที่ 12 (Working in Progress: International Symposium 12 th) มีการประเมิน กระบวนการในการออกแบบ ความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบโครงสร้างเสื้อผ้า และการออกแบบพื้นผิวตามแนวความคิดของปรัชญาวาปี-ชาปี โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย นักออกแบบแฟชั่น ศิลปินไทย และ ต่างชาติ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินการออกแบบ การทดลองแนวความคิด ปรัชญาวาปี-ชาปีกับการออกแบบแฟชั่น เรื่อง “ความชื่นชมสิ่งที่ผ่านมาเวลา”

1.6.3 การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยกำหนดการใช้แบบประเมินผลของ International Symposium เป็นแนวทาง และปรับตามคำแนะนำของคณะกรรมการวิจัยในคน ใช้การวัดเจตคติเทคนิคของ ลิเคิร์ต (Likert Technique) หรือแบบสอบถามการประมาณค่า 5 ระดับของ ลิเคิร์ต สเกล การเก็บข้อมูลในการประเมินผลจากคณะกรรมการ ซึ่งเป็นเป็นร้อยละตามคำถามในแบบประเมินผล รวมทั้งการสนทนาให้ข้อคิดเห็นและประเมินตามหัวข้อวิจัย

6.3.1 แบบประเมินผล ที่ปรับปรุงแล้ว ในภาคผนวก

1.6.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) ข้อมูลปฐมภูมิ

(1.1) รวบรวมผ้าทอเส้นใยธรรมชาติ เช่นผ้าทอเส้นใยฝ้าย สับปะรด เป็นต้น

(1.2) ทดลอง ออกแบบพื้นผิว (ด้วยการประยุกต์ใช้เทคนิค คินทสูกิ(Kintsugi) และเทคนิคโบโร (Boro) รวมทั้งเทคนิคการซ่อมผ้า ปะ ชุน ต่อ(Make do and Mend) ขนาดA4 และการทดลองออกแบบรูปทรง ด้วยการตัดเย็บด้วยผ้าดิบ

(1.3) ออกแบบผลงานจริง 3 ชุด และตัดเย็บ

(1.4) การประเมินการออกแบบโดยกลุ่มประชากร 5 คน

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ

ค้นคว้าปรัชญาวาปีชาปีจากหนังสือ วารสาร รูปภาพและกลุ่มหนังสือออกแบบ ตลอดจนภาพและผลงานนักออกแบบแฟชั่น จาก สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ แนวทางวาปี-ชาปี และ โมเดิร์นนิสต์ รวมทั้งการทบทวนเทคนิค คินทสูกิ (Kintsugi) และเทคนิคโบโร (Boro) รวมทั้งเทคนิคการซ่อมผ้า ปะ ชุน (Make do and Mend)ต่อเนื่อง ตลอดจนศิลปะ เอนโซ แนวทางปรัชญาวาปี-ชาปี

1.6.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การใช้สถิติพรรณนาการวิจัยที่มีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์ การให้คะแนน มากที่สุด ถึง น้อยที่สุด และเกณฑ์การประเมิน และหา

ค่าตัวกลาง(X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D) (เนื่องจากการประเมินของกลุ่มประชากร ได้ประเมินภาพรวมจึงใช้การหาตัวกลาง(X)เท่านั้น)

1.6.6 การลงพื้นที่วิจัยภาคสนาม

การติดต่อ Online ไม่มีการวิจัยภาคสนาม

1.7. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการฝึกใช้แนวความคิดของปรัชญาวาปี-ชาปี ในสร้างสรรค์ผลงาน เรื่อง “การชื่นชมความงามของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา” โดยการประยุกต์แนวความคิดจากปรัชญาวาปี-ชาปี ด้วยการออกแบบ โครงสร้าง และ พื้นผิว ซึ่งความหมายของ “วาปี” ที่สรุปรวมหมายถึงความเรียบง่าย ความถ่อมตน และ “ชาปี” ที่แสดงความอามั่งว้าง ความเหงา ความเป็นพื้นบ้าน และการสิ่งที่ผ่านกาลเวลาที่เน้นความเป็นชาปี

1.7.1. ทดลองออกแบบพื้นผิว และจัดทำขนาด A4 จำนวน 5 ชิ้น

1.7.2. ตัดเย็บชุดจริง จำนวน 3 ชุดโดยมีการทดลองสวม และแก้ไข และตกแต่งบนผืนผ้า (Surface design หรือ การออกแบบพื้นผิว) โดยใช้ผ้าทอด้วยเส้นใยธรรมชาติ จากการสั่งซื้อ และ ทั้งนี้จะใช้ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์ ปรัชญาวาปี ชาปี เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์

1.7.4. แสดงผลงานวิจัยออกแบบสร้างสรรค์ ใน “Working in Progress: International Symposium” ครั้งที่12 ของ วิทยาลัยการออกแบบ มหาวิทยาลัยรังสิต และ www.workingprogress-symposium.design หรือ สถาบันอื่น รายงานผลการวิจัยเอกสาร การรายงานการวิจัย ณ เวทีวิจัย และ บทความวิชาการระดับนานาชาติ

1.8. สถานที่ทำการทดลอง และ/หรือ เก็บข้อมูล

มหาวิทยาลัยรังสิต

1.9. ระยะเวลาที่ทำวิจัย 24 เดือน

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม / สารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

2.1. ความนำ

การวิจัย การฝึกใช้แนวความคิดจากสุนทรียศาสตร์ วาปี-ซาปี ในการสร้างสรรค์ผลงานแฟชั่น เรื่อง “การชื่นชมความงามของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา” หรือ “ซาปี” เพื่อให้ต่อเนื่องกับ การวิจัยแฟชั่น สร้างสรรค์ ธรรมชาติ:ความไม่ยั่งยืน (สุปรียา สุธรรมธารีกุล, 2562 อ้างถึงใน Kagi, 2020) ว่านัยยะของปรัชญาวาปี-ซาปีที่สำคัญ คือร่องรอยของความเก่าแก่ ของสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับอดีต ซึ่งผลิตภัณฑ์ทางตะวันตก ไม่สามารถถือได้ว่าเป็นซาปีได้ เพียงแต่ประยุกต์ขึ้นเพื่อธุรกิจเท่านั้น ดังนั้นแนวความคิดที่เกี่ยวข้องคือ สิ่งของที่เก่าแก่ ที่มาจากวัสดุธรรมชาติ ช่วยทำให้เรา คำนึงถึง หรือใกล้ชิดกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ

“ซาปี” มีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับ การชื่นชมงามในสิ่งที่ร่วงโรย และเป็นความหมายที่ยากต่อการอธิบาย ซึ่งเป็นความเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา (สุปรียา สุธรรมธารีกุล, 2562, Juniper, 2003) นอกจากต้องการศึกษาสุนทรียศาสตร์ “วาปี-ซาปี” ให้ลึกซึ้งแล้ว ยังต้องการใช้สัญลักษณ์ ซึ่งมีความสำคัญในวรรณกรรมญี่ปุ่น ของ มูระซากิ ชิคิบุ (Murasaki Shikibu) (สุปรียา สุธรรมธารีกุล, 2562 อ้างถึงใน interaction green. 2019: on line) ในการออกแบบสร้างสรรค์อีกด้วย

เลียวนาร์ด โคเรน (Koren, 1994) กล่าวว่า วาปี-ซาปี เป็นความงามของสิ่งที่ไม่สมบูรณ์ ไม่แน่นอน และไม่จบสิ้น มันเป็นความงามของสิ่งที่ดูพอเพียง สุกภาพ และถ่อมตน เป็นความงามที่ลึกซึ้งหลายมิติ สุนทรียศาสตร์ของวาปี-ซาปีมีความเชื่อมโยงกับพิธีชงชา บ้านชาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวาปี-ซาปี ซึ่งเกี่ยวข้องกับ “เรื่องของเซน” กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาวาปี-ซาปีในช่วงต้น คือ กลุ่มนักรบซามูไร และผู้นำพิธีชา เป็นต้นที่ได้ศึกษาพุทธศาสนา

แอนดริว จูนิเปอร์ (Juniper, 2003, p.51) กล่าวว่า “วาปี-ซาปี เป็นความรู้สึกจากภายในต่อความงามของสิ่งต่างๆในโลก ที่ไม่ยั่งยืน ซึ่งเป็นภาพสะท้อนให้เห็นชีวิตที่ผ่านไป และ ไม่สามารถคืนกลับมาได้ ซึ่งเป็นความเข้าใจความงาม ที่แสดงให้เห็นถึงความถ่อมตน ความเป็นธรรมดา ไม่สมบูรณ์ หรือแม้กระทั่งความเสื่อมโทรม หรือผุพัง ความรู้สึกซาบซึ้งต่อความงาม เมื่อได้พบเห็นสิ่งที่น่าเศร้า และไม่ยั่งยืนของทุกสิ่งในโลก”

สุนทรียศาสตร์วาปี-ซาปี คือ ความเรียบง่าย ถ่อมตน ความเป็นธรรมชาติ สง่างาม ร่องรอยของความเก่าแก่ของสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับอดีต สิ่งของที่เก่าแก่ ที่มาจากวัสดุธรรมชาติ ช่วยทำให้เรา คำนึงถึง หรือใกล้ชิดกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ซาปี มีแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการชื่นชมงามในสิ่งที่ร่วงโรย และเป็นความหมายที่ยากต่อการอธิบาย ซึ่งเป็นความเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาจริง ไม่

สามารถคืนกลับมาได้ ซึ่งเป็นความเข้าใจความงาม ที่แสดงให้เห็นถึงความเรียบง่าย ความเป็นธรรมดา ไม่สมบูรณ์แบบ หรือแม้กระทั่งความเสื่อมโทรม หรือผุพัง สัมผัสได้ถึงความไม่ยั่งยืน หากสง่างาม

2.2. วาปี-ซาปี และสุกิ

แนวความคิด วาปี-ซาปี มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่น ความหมายในช่วงต้น อาจมีความลึกซึ้งมากกว่านี้ เมื่อกลายมาเป็นวาปี-ซาปีในปัจจุบัน ความหมายอาจเปลี่ยนไป หรือมีคำอธิบายเพิ่มเติมพอกพูนขึ้น จุดเริ่มต้นโดยสองคำนี้ เขียนแยกกัน ทั้งสองคำ ซึ่งมีรากฐานจากวรรณกรรม วัฒนธรรม และศาสนา วาปีนั้น มีความหมายเกี่ยวข้องกับ จิตวิญญาณ และความเรียบง่ายที่แยกออกจากโลกวัตถุนิยมโดยสิ้นเชิง มองเห็นความงามของความเรียบง่าย ซาปี คือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกาลเวลา เวลาทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง และเชื่อมตามธรรมชาติอย่างไร ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างเติบโตและเสื่อมไป (Kempton, 2018)

อิโต เทนจิ (Tenji, 1993) ได้นิยามคำว่า “วาปี-ซาปี” อีกแง่มุมหนึ่งดังนี้ วาปี (Wabi) เป็นความงามที่มีความเรียบง่าย ความเรียบง่ายที่ดูเรียบง่าย สง่างาม สีนธรรมชาติ รูปทรง และพื้นผิวของวัสดุ เช่น ไม้ ฟาง ไม้ไผ่ ดิน และหิน ซึ่งเหมือนกับ งานหัตถศิลป์เครื่องปั้นดินเผา กระเบื้อง และเครื่องถม ที่ถูกเผาจนมีรูปทรงไม่ปกติ ตลอดจน การใช้วัสดุธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ อาทิ เส้นใยกัญชง ผ้า หรือ ไหม เป็นต้น ซึ่งเป็นหลักของวาปี และหมายถึง ความหมายที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ ทำด้วยมือ หรืออาจประสานกับความพยายามของมนุษย์ ที่สามารถนำเสนอ ความงามของวัสดุ

ซาปี(Sabi) หมายถึง ความงามที่แสดงให้เห็น การเดินทางผ่านกาลเวลา แสดงคราบของอายุ เป็นความเก่าแก่และมีคราบที่ฝังอยู่ สามารถสะท้อนถึงความหมายของความเก่าแก่ ทрудโทรม เกิดจากวัสดุธรรมชาติ และใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งแตกต่างจากของใหม่ และมีคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ โดยมีความเชื่อมั่นว่า ความงามที่เกิดจากความไม่ตั้งใจ กาลเวลานั้นไม่ได้ลดคุณค่าลง แต่กลับเพิ่มคุณค่าขึ้น เป็นสิ่งที่เสื่อมสลายไปตามกาลเวลา ด้วยความรักจึงถูกซ่อมโดยใช้วิธี คินทสึจิ (Kintsugi) ด้วยความตั้งใจ ไม่ได้ทำลายหรือ เบี่ยงเบนความสนใจ แต่มีความงามที่ลุ่มลึกอยู่ (Tenji, 1993,)

รอเรนโซ มารินุคชี (Marinucci, 2018) กล่าวสรุปได้ว่า ซาปีเป็นหนึ่งในรูปแบบที่โดดเด่นที่สุดของสุนทรียศาสตร์แบบญี่ปุ่น ส่วนใหญ่เป็นแนวทางจิตวิญญาณ และมีความลุ่มลึก ประกอบด้วย ความสันโดษ และความเศร้าโศก เป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติต่างๆ เช่น พิธีชงชา และบทกวีไฮไก หรือไฮกุ ต้นกำเนิดแรกๆของคำว่า ซาปี คือคำกริยา ซาบุ (荒ぶ sabu) “รกร้าง และ หยาดบกร้าง” และ ยังกล่าวว่า ได้พบคำคุณศัพท์ ซาบุชิ (淋し Sabushi) หมายถึง “รกร้าง” และ “เรียบง่าย” ในความหมายที่เป็นกลาง ต่อมา ‘ซาปี’ เป็นการแสดงออกทางจิตวิญญาณมากขึ้น เช่น คำว่า คันจะกุ (閑寂) “ความสันโดษอันเรียบง่าย” โดยพื้นฐานแล้วถือเป็นเชิงลบ ซึ่งเป็นการกำจัดเชิงพื้นที่ออกจากสังคมและความรื่นรมย์ หากในความเป็นจริงเป็นความหมายของความสุข สงบ

โชกุน อาชิกางะ โยชิโนริ (Ashikaga, Yoshinori, 1399-1441) ผู้ที่อุปถัมภ์ศิลปะวิทยาการ ผู้ซึ่งไม่เห็นด้วยกับงานศิลป์แบบเก่า พร้อมกับการริเริ่มกฎเกณฑ์ ของสุนทรียศาสตร์ยุคใหม่ และความคิด

เป็นที่ยอมรับ และเจริญก้าวหน้าในที่สุด คือ สุนทรียศาสตร์“สุกิ” เป็นการพัฒนาจากสิ่งที่มีมาตรฐานในอดีต สร้างความรู้สึกเป็นสุข ของผลงานที่ไม่เหมือนเดิม น่าค้นหา หรือดูแปลกไป เริ่มแรก สุกิ จะดูเหมือนเป็นการแสดงความคิดด้านความงามที่แปลกแยก “สุกิ” (Suki) หมายความว่าถึง แนวความคิดที่สอหดแทรกความสง่า อย่างละเมียดละไมไว้ในผลงาน เป็นจุดกำเนิดของการแสดงออกที่ดึงดูดใจคือ เสน่ห์ ที่ชวนหลงใหล และน่าค้นหา ความคิดเกี่ยวกับศิลปะใหม่นี้ ได้ถูกก่อตั้งจริงจังในศตวรรษ16 และอาจเรียกว่า ความสง่างามที่ซ่อนอยู่ หลายคนได้ทำงานลักษณะนี้มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีรูปทรง และพื้นผิวที่แตกต่างจากเดิม รวมทั้ง มีศรัทธาที่จะผลิตผลงานที่มีคุณภาพ และมีความสง่างาม ตลอดจนความงามที่เหนือกาลเวลา

รูปที่ 1 (ซ้าย) สวนมอสหน้า กิงคาคุจิ (สุปรียา สุธรรมธารีกุล, เมษายน 2567)

รูปที่ 2 (กลาง) กิงคาคุจิ(สุปรียา สุธรรมธารีกุล,เมษายน 2567)

รูปที่ 3-4 (ขวา) สวนหินหน้า กิงคาคุจิ(สุปรียา สุธรรมธารีกุล, เมษายน 2567)

ตัวอาคารและและสวนหินในกิงคาคุจินี้ ได้เชื่อมโยงความคิดในเชิงสัญลักษณ์ ของความสง่างาม ตามแนวทางวาปี-ซาบิ ด้วยการกำหนดให้แสงสะท้อนของแสงจันทร์ กระทับกับตัวอาคาร ซึ่งเกิดเป็นแสงสีเงิน จึงเป็นที่มาของซิลเวอร์ พาวิลเลียน (Silver Pavilion)

อาจกล่าวได้ว่า วาปี-ซาบิได้พัฒนาจากความยากจน และความเสื่อมสลาย จากสงคราม เห็นได้จากหลักฐานจาก โกลเดิน พาวิลเลียน และซิลเวอร์พาวิลเลียน จนถึงถ้วยชาของ เซน โนะ ริคิอู (Sen no Rikyu) และบ้านชา ที่เน้นความสันโดษ และความเรียบง่าย(สุปรียา, 2562)

เมื่อศึกษาต่อเนื่อง จึงได้พบแนวความคิด“สุกิ” (Suki) นับเป็นวิวัฒนาการต่อเนื่องจาก วาปี-ซาปี เกี่ยวกับความสว่างงาม ของผลงานศิลปะที่สอดแทรกอยู่ เมื่อกาลเวลาผ่านไป จากยุคเฮอิอัน จนถึง ยุคโมโรมาจิ การค้นหาเอกลักษณ์ของศิลปะวัฒนธรรมของตนเองของชาวญี่ปุ่น ซึ่งเริ่มที่นักบวชที่ค้นหาความจริงในธรรมชาติ เมื่อพุทธศาสนาที่ได้เผยแพร่มาจากจีน และประเทศใกล้เคียง จากการค้นหาเอกลักษณ์ของญี่ปุ่นในธรรมชาติ ทำให้เกิดเป็นกวีนิพนธ์ วรรณกรรม การเขียนตัวหนังสือรูปแบบใหม่ พิธีชงชา บ้านชา ละครโน เป็นต้น

2.3. วาปี-ซาปี คือ ความไม่ยั่งยืน และไม่สมบูรณ์แบบ

ความไม่ยั่งยืน และไม่สมบูรณ์แบบ เป็นแนวความคิดสำคัญ ในปรัชญา และสุนทรียศาสตร์วาปี-ซาปี คาโม โนะ โจเมอิ (Kamo no Chomei, 1155-1216) ได้ประพันธ์ บทประพันธ์ที่สังเกตความเป็นไปของสิ่งต่างๆในธรรมชาติ และผู้ที่ต่อสู้อย่างไรสาระ การเปิดรับสิ่งที่กดดันเหล่านี้ ทำให้คาโมเข้าใจ และเหมือนชีวิตในโลกปัจจุบัน ตัวอย่างกวีนิพนธ์ของคาโม โนะ โจเมอิ

“สายน้ำ ในแม่น้ำ ไหลไปไม่สิ้นสุด และคลื่นน้ำก็เปลี่ยนไปไม่เคยหยุดนิ่ง หรือแม้กระทั่งฟองน้ำที่ลอยอยู่ต่างรวมตัวกันเป็นรูปทรงต่างๆ และแล้วต่างก็เปลี่ยนไป ไม่มีอะไรยั่งยืน” (แปลโดย Donale Keen as cite in interaction green. 2019: on line)

สติปัญญาในการสัมผัสธรรมชาติที่มีลักษณะไม่ยั่งยืนถาวร เป็นการดำเนินไปของสิ่งต่างๆ ที่ไม่แน่นอน และไม่ยั่งยืน เป็นการเชื่อมต่ออย่างชัดเจน ของสุนทรียศาสตร์ญี่ปุ่น 3 คำด้วยกันคือคินทสึจิ (Kintsugi) การซ่อมแซมสิ่งที่แตกหัก ชิบุซา (Shibusa) รูปทรงไม่ปกติ เรียบง่าย ความงามที่เหนือกาลเวลา และมูโจ (Mujo)ความไม่ยั่งยืนของของสิ่งต่างๆ ความจริงที่ไม่ถาวร และความเปลี่ยนแปลงไปของธรรมชาติ ความรุ่งโรจน์ที่แน่นอน ความรู้สึกโหยหาของสิ่งที่หายไป ตลอดจนความหดหู่ (พาร์ค (สุปรียา, 2562, อ้างถึงใน Parkes, 2018: on line)

วาปี-ซาปี เชื่อมโยงกับบริบทของการมองเห็นธรรมชาติ ในทุกมิติ ในทุกอนุภาค มนุษย์ และปรากฏการณ์กับความเป็นจริง ความเข้าใจ และคุณค่าของความว่างเปล่า และสิ่งๆที่ไม่มีอะไรสมบูรณ์แบบ ในสุนทรียศาสตร์ได้เน้นความคิดเกี่ยวกับความงามของสิ่งที่ปรากฏอยู่ ซึ่งสร้างสรรค์ในขั้นของความไม่สมบูรณ์ ไม่สมบูรณ์แบบ ความไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน และความไม่ครบถ้วน ไม่บริบูรณ์ กล่าวคือเป็นความงามที่มีคำอธิบายที่ใช้คำต่างกัน ซึ่งเป็นความงามไม่สามารถอธิบายได้ชัดเจน โคเรน (Kaygi, 2020:on line. as cite in Koren, 2008) ซึ่งทำให้เกิดความหมายเกี่ยวข้องไปถึงความไม่สมดุล พื้นผิวหยาบ เรียบง่าย เก๋ไก๋ ในเชิงศิลปะ และภาพลักษณ์ของสุนทรียศาสตร์ (สุปรียา, 2562)

โคอิจิ มัทสึโนบุ (Matsunobu. N.D: on line) ได้กล่าวถึงโนะครโน (Noh) ได้แสดงการใช้คำพูด ที่เกี่ยวกับ ความไม่ยั่งยืน ความเปลี่ยนแปลง และความเป็นอนิจจัง เสมือนดอกไม้ที่เพิ่งผลิดอก และเติบโต จนถึงช่วงของความเหี่ยวเฉาไป ซึ่งชาวญี่ปุ่นมองเห็นความเป็นอนิจจังของสิ่งต่างๆ เหมือนกับการสะท้อนให้เห็น ความผันแปร ความหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงของชีวิตมนุษย์ ดังนั้นผลงานงานศิลปะคือ

ผลสะท้อนความไม่ยั่งยืนของชีวิต ชาวญี่ปุ่นก็เล่าที่แสดงผลงานที่สะท้อนคุณภาพของความเป็น “วาปี-ซาปี” เพราะความไม่ยั่งยืน และความเป็นอนิจจังของชีวิต

ความจริง และความเข้าใจในคุณค่าของความว่างเปล่า เกิดจากการศึกษาความไม่เที่ยง สิ่งต่างๆที่ไม่มีอะไรสมบูรณ์แบบ การมองเห็นจากบริบทธรรมชาติ ในทุกมิติ ในทุกอนุภาค มนุษย์และปรากฏการณ์ ในสุนทรียศาสตร์ ได้เน้นความคิดเกี่ยวกับความงามของสิ่งที่ปรากฏอยู่ โดยสร้างสรรค์ความไม่สมบูรณ์ ไม่สมบูรณ์แบบ ความไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน และความไม่ครบถ้วน ไม่บริบูรณ์ และความเป็นอนิจจังของชีวิต ทั้งนี้ความหมายจึงไม่ชัดเจนแน่นอน

2.4. สุนทรียศาสตร์ วาปี-ซาปี ในผลงานศิลปะ

ความเคลื่อนไหวของศิลปะตั้งแต่ยุคเฮอิอัน ช่วงปี 794-1185 เป็นต้นมา พบว่า สิ่งทีล่อหลอมจนเกิดเป็นศิลปะวาปี-ซาปี ริเริ่มจากความคิดที่ต้องการสร้างสรรค์ศิลปะ ที่มีเอกลักษณ์ของตนเอง ตั้งแต่การออกแบบตัวอักษร คานะ(Kana) เมื่อช่วงศตวรรษที่ 11 โดยใช้ตัวอักษรจีนเป็นหลักแต่ก็ประยุกต์ และออกแบบวิธีเขียนตามธรรมชาติ ของเส้นและการใช้ข้อมือ ดังนั้นจึงทำให้เกิดผลงานวรรณกรรมที่ใช้ตัวอักษรคานะ ขึ้น อาทิเช่น ผลงานสร้างสรรค์กวีนิพนธ์ของเหล่าศิลปิน ที่ใช้เวลาในการใช้ชีวิตอย่างสันโดษ ในช่วงการค้นหาความจริงที่ได้จากคำสอนในพุทธศาสนา ซึ่งแสดงให้เห็นความเชื่อมโยง ความรู้จากพุทธศาสนากับงานศิลปะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานเขียนต่างๆ

มูราซากิ ชิคุบุ (Murasaki Shikibu, 978-1016) ผู้ประพันธ์โดยใช้ สัญลักษณ์ ของเสี้ยวกลมของหญิงสาวที่ถูกทิ้งไว้ ว่าเปรียบเสมือนจิ้งจกจันลอกคราบไว้ แทนค่า ความ “ว่างเปล่า”(empty) เป็นการขยายความ ความว่างเปล่านี้ให้อ่านจินตนาการ กับการต่อสู้กับความเจ็บปวด และความรู้สึกสูญเสียของ เกนจิ นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ ได้เชื่อมโยงของกวีบทนี้ ชื่อหญิงสาวที่เกนจิหลงรักว่า จักจั่นที่ “ว่างเปล่า” (空蟬 - Utsu-Semi) ซึ่งคำว่า “อัทซี” หมายถึง “ความว่างเปล่า” (空) มีความหมายเดียวกับคุ (Kuu) ซึ่งหมายถึง ความว่างเปล่า และเปลี่ยนไป ในพุทธศาสนา (สุปรียา สุธรรมธารีกุล, 2562, อ้างถึงใน interactiongreen.com ม 2019: on line)

โคอิชิ มัทสึโนบุ (Matsunobu, N.D: on line) ได้ศึกษา ภาพ เอนโซ(Enso) พบว่าเป็นศิลปะในรูปแบบบริสุทธิ และมีคุณค่า โดยได้แสดงออกที่ปราศจากการเสแสร้ง และการปรุงแต่ง แต่มุ่งมั่นในด้านการค้นคว้าศึกษาความงาม ในการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติเป็นสำคัญ การแสวงหาความงามในความไม่สมบูรณ์แบบ ได้พบทุกสิ่งในสภาวะที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งธรรมชาติจะทิ้งร่องรอยไว้ และมนุษย์ค้นพบข้อบกพร่อง และความไม่สมมาเสมอดังกล่าว ทำให้เกิดการแสดงออกถึงที่มีความระมัดระวังและถ่อมตน วิวัฒนาการจาก ‘ความว่างเปล่า’ มาสู่ความงามของวาปี-ซาปี นับเป็นคุณค่าในความเข้าใจในธรรมชาติ ภายใต้กระแสการเคลื่อนไหวที่ไม่มีวันสิ้นสุด และเปลี่ยนแปลง ในพุทธศาสนา โดยได้ใช้สัญลักษณ์ของเส้นวงกลมที่วาดจากภูฏัน แทนค่าการเปลี่ยนแปลงด้วยน้ำหมึกจากภูฏัน สติ และสมาธิจากเส้น พื้นที่ว่างในวงกลมคือความว่างเปล่า ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะเซน ได้ยืนยันว่า ลักษณะของผลงานเอนโซว่า เรียบง่าย อสมมาตรเข้มงวด มีความประเสริฐ หรือคุณความดี ความ

สูงส่ง ความเรียบง่าย ความละเอียดอ่อนและลึกซึ้ง ความเป็นอิสระไม่ติดกับอะไร ตลอดจนแสดงออกถึงความเป็นธรรมชาติ

นอกจากนี้ยังมี ละครโนห์ (Noh. on line) ที่แสดงแนวความคิด เกี่ยวกับจิตวิญญาณของชาวญี่ปุ่น และประสมประสาน เรื่องของความเชื่อเรื่องภูตผีปิศาจ ตลอดจน การแสดงให้เห็นการยอมรับความตาย ในการแสดงโดยรวม ได้ใช้เพลงบรรเลงที่เชื่องช้า และถ่อมตน เล่าเรื่องด้วยสัญลักษณ์ และท่าทาง เป็นสำคัญ

วาปี-ซาบิได้แนวความคิดส่วนหนึ่ง จากเอนโซ(enso) ซึ่งเป็นศิลปะที่ได้จากฝึกปฏิบัติกรรมวิธี และสงบจิตใจหรือสมาธิ การใช้สัญลักษณ์ ของผู้ฝึกวาดภาพเอนโซของนักบวชนิกายเซน โดยแสดงเส้นวงกลมที่หมายถึงความถึง ธรรมชาติที่ไม่ยั่งยืน อนิจจัง เปรียบดังสี่ของพู่กันที่มีเวลาจำกัด ไม่ด้าขลับ เหมือนกับ สีดำของหมึกในตอนต้นที่จืดจาง และเปรียบประดุจความไม่มีตัวตน ไม่มีเขา หรือเรา ไม่มีหน้าหรือหลัง มีแต่ปัจจุบัน จากพื้นที่ว่างสู่ ความเป็นศิลปะ ที่ควรคำนึงถึง ไม่มีตัวตน และคำคู่ตลอดจนเรียบง่าย อสมมาตร เข้มงวด มีความประเสริฐหรือคุณความดี ความสูงส่ง ความเรียบง่าย ความละเอียดอ่อนและลึกซึ้ง ความเป็นอิสระไม่ติดกับอะไร ตลอดจนแสดงออกถึงความเป็นธรรมชาติ ตลอดจนละคร ในที่ถ่อมตน และเล่าเรื่องด้วยสัญลักษณ์ และท่าทาง เป็นสำคัญ

2.5. วาปี-ซาบิกับกวีนิพนธ์ ไฮอิกุ (Haiku)

วาปี-ซาบิ และยูเงน ที่ค้นพบจากบทกวีนิพนธ์ไฮอิกุ ของบาโช (Basho the Complete Haiku) เป็นหลักฐานที่ชัดเจนในการใช้ปรัชญาในกวีนิพนธ์ เจน ริชโฮลด์ (Reichhold, 2013) กล่าวว่า สำหรับบางคนกล่าวถึงซาบิ ว่า “เป็นความงาม ที่มีความหมายถึง ความว่างเปล่า และเหงาในเวลานั้นๆ แต่มากกว่า การระลึกถึงความหลัง ซึ่งคล้ายกับ ไคเซทซ์ ที่ ซูซูกิ (Reichhold, 2013, as cite in Daisetz, T. SuZuki) ได้กล่าวถึง ความหมายของ “ซาบิ” คือ ความเหงา และ ว้าเหว รวมทั้งสันโดษ และยังหมายถึง ความเศร้าหมอง ความลึกลับ ความมีนัยยะหลากหลาย น่าสงสัย น่าอนาถ อสมมาตร และความยากไร้ ของ “วาปี” โดนัล คีน (Reichhold, 2013, as cite in Donald) กล่าวว่า “ซาบิ” เป็นคำที่มีนัยยะของความหมายที่ลุ่มลึก ตัวอย่างของกวีนิพนธ์ของบาโชที่ใช้แนวความคิดจาก “ซาบิ” ที่สร้างบรรยากาศของ ความปรารถนา

126 ผืนถึงขนมข้าวอบ
 ที่ห่อด้วยใบเฟิร์น
 หนูนมอญน้ำแห่ง (Reichhold, 2013, as cite in Matsuo Basho, 1681. p.406)

“วาปี” สามารถ แปลงง่าย ๆ ว่าความยากไร้ หรือ ความงามที่เป็นผลของความเรียบง่าย อย่างไรก็ตาม ต้องระวังการใช้แนวความคิดนี้ เพราะมีความลึกซึ้งกว่าชีวิตและการเป็นอยู่ ตัวอย่างของกวีนิพนธ์ ที่เกี่ยวกับความเรียบง่าย เป็นการเลียดคำ

เมื่อเปล่าเปลือย ฉันทิมน

บนผมของฉันทิมน (Reichhold, 2013, as cite in Matsuo Basho, 1681. p.406)

ยูเงน (Yugen) คำนี้มักจะแปลว่า ความลึกลับ (Mystery) หรือ สิ่งที่ไม่สามารถหยั่งรู้ได้ ด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ไม่สามารถทำให้น่าสนใจได้อย่าง “วาบิ-ซาบิ” บางคนอาจกล่าวว่า “ยูเงน” อาจหมายถึงผู้หญิงที่ปิดบังหน้าด้วยผ้า หรือการพอกหน้าในการแต่งหน้า อย่างไรก็ตาม มันไม่ใช่ ผู้ประพันธ์กวีนิพนธ์ มักจะใช้ ยูเงน ในสิ่งง่ายๆ เท่านั้น

699 ภาพเขียนที่ระลึก

ใช้ฟูกันอะไรในตอนแรก

ภาพพระพุทธรูปเจ้า (Reichhold, 2013, as cite in Matsuo Basho, 1681. p.407)

2.6. สรุปแนวความคิดของปรัชญาวาบิ-ซาบิ ที่ใช้อ้างอิง

ศิลปะวาบิ-ซาบิ (Juniper, 2003) ซึ่งพัฒนาและ เคลื่อนไหวมาจากยุคเฮอิอัน (Heian, 500-1191) ยุคคามาคูระ(Kamakura,1192-1333) จนถึง ยุคมุโระมาจิ(1336-1493) ได้หล่อหลอมความคิดจนเป็น ปรัชญาวาบิ-ซาบิ โดยมีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ความเชื่อ ตลอดจนหลักคำสอนของพุทธศาสนิกายเซน ซึ่งเป็นแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ และเป็นอุดมคติทางสุนทรียศาสตร์ ของกลุ่มนักบวช และศิลปินที่ได้ฝึกฝนการแสดงออกทางศิลปะ ในรูปแบบการใช้สัญลักษณ์

เอนโซ (enso) เป็นศิลปะ วงกลมที่ผสมมาตร ได้จากฝึกปฏิบัติจิตใจให้สงบนิ่งหรือสมาธิ โดยแสดงให้เห็นเส้นวงกลมที่หมายความว่า ธรรมชาติที่ไม่ยั่งยืน อนิจจัง เปรียบดั่งสี่ของฟูกันที่มีเวลาจำกัด ไม่ดำขลับเหมือนกับ สีดำของหมึกในตอนต้นที่จรดฟูกัน และเปรียบประดุจความไม่มีตัวตน ไม่มีเขา หรือเรา ไม่มีหน้าหรือหลัง มีแต่ปัจจุบัน

ศิลปะในการเขียนกวีนิพนธ์ไฮกุ (Haiku) ของบาโช(Basho) ซึ่งใช้คำแสดงให้เห็นแนวความคิดของ ซาบิ (Sabi) คือ “เหงา-ว่าเหว” “สันโดษ”และยังหมายถึง “ความเศร้าหมอง” “ความลึกลับ” “ความมึนยะหลกหลาย” “น่าสงสาร” “อนาถ” “อสมมาตร” รวมทั้ง “ความยากไร้” ของ วาบิ ความงามที่เป็นผลของความเรียบง่าย ที่ลุ่มลึก ตลอดจนกวีนิพนธ์ที่ใช้แนวความคิดของ ยูเงน (Yugen) ที่ระลึกถึงกาลเวลาที่ผ่านมานั้นนานไม่เหมือนกับ ความระลึกถึงความหลังเท่านั้น

องค์ประกอบสำคัญของสุนทรียศาสตร์ญี่ปุ่นของ (สุปรียา สุธรรมธาวีกุล, 2562,อ้างถึงใน Parks, 2018: on line) คือคินทสึจิ (Kintsugi) การซ่อมแซม สิ่งที่แตกหัก ชิบูซา (Shibusa)รูปทรงไม่ปกติ เรียบง่าย ความงามที่เหนือกาลเวลา และมุโจ (Mujo)ความไม่ยั่งยืนของของสิ่งต่างๆ ความจริงที่ไม่ถาวร

คุณค่า ของความว่างเปล่า และไม่มีอะไรสมบูรณ์แบบ บริบทของการมองเห็นจากธรรมชาติ ในทุกจักรวาล ในทุกอนุภาค มนุษย์ และปรากฏการณ์ ในสุนทรียศาสตร์ ได้เน้นความคิดเกี่ยวกับความงามของสิ่งที่ปรากฏอยู่ ซึ่งสร้างสรรค์ในขั้นของความไม่สมบูรณ์ ไม่สมบูรณ์แบบ ความไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน และความไม่ครบถ้วน ไม่บริบูรณ์ ซึ่งไม่มีความชัดเจนแน่นอน

เคมปีตัน มีความเห็น สอดคล้องกับผู้อื่น ว่า วาบินั้น มีความหมายถึง ความงามของความเรียบง่าย และ เต็มไปด้วยจิตวิญญาณ และความเรียบง่าย ที่แยกออกจากโลกวัตถุนิยมโดยสิ้นเชิง ซาปิ คือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ กาลเวลา ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างเติบโตและเสื่อมไป และสิ่งนั้นได้แสดงให้เห็นถึง เวลาทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง และเสื่อมตามธรรมชาติอย่างไร และศัพท์ทั้งสองคำนี้อาจมีความหมายที่เปลี่ยนแปลงไป แต่เป็นปรัชญาแห่งจิตวิญญาณ ซึ่งแยกออกจากโลกวัตถุนิยมโดยสิ้นเชิง

รอนโซ มารินุคชี (Marinucci, 2018:online) กล่าวว่า ซาปิเป็นหนึ่งในรูปแบบที่โดดเด่น ที่สุดของสุนทรียศาสตร์แบบญี่ปุ่น ส่วนใหญ่เป็นแนวทางจิตวิญญาณ และมีความลุ่มลึก ประกอบด้วย ความสันโดษ และความเศร้าโศก เป็นหัวใจสำคัญของการปฏิบัติต่างๆ เช่น พิธีชงชาและบทกวีไฮโกอิชิ (Marinucci, 2018:online, as cite in Ōnishi) ได้กล่าวถึงต้นกำเนิดของ "ซาปิ" หมายถึง "รกร้าง และ หยาดน้ำค้าง" ก่อนที่มีผู้ให้คำนิยามจนถึง ปัจจุบัน ที่อาจหมายถึงความสันโดษ ความเศร้าโศก ความเรียบง่าย ที่แสดงออกในทางจิตวิญญาณ

เทนจิ, อิกโคและ ทสึเน (Ikko, and Tsune,1993)ได้นิยามคำว่า "วาปิ-ซาปิ" อีกแง่มุมหนึ่งดังนี้ วาปิ (Wabi) ความเรียบง่ายที่ดูเรียบง่าย ความหมายในปัจจุบัน วาปิเป็นความงามที่มีความเรียบง่าย สง่างาม โดยนำสิ่งที่เป็ธรรมชาติ รูปทรง และพื้นผิวในวัสดุ ซาปิ(Sabi) คราบของอายุ ความงามที่แสดงให้เห็นการเดินทางผ่านกาลเวลา สามารถสะท้อนถึงคำพูดที่มีความหมาย เป็นความเก่าแก่และมี คราบที่ฝังอยู่ สิ่งที่ถูกสร้างขึ้น จากวัสดุธรรมชาติ และใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงงาน ศิลปะที่มีลักษณะ เรียบง่ายแต่สง่างาม และมีความงามเหนือกาลเวลาของคำว่า สุกิ(Suki) อีกด้วย

วรรณกรรมเรื่อง "เกนจิ"(Tale of Genji) ในปี คศ. 1008 ซึ่งเธอได้ใช้ สัญลักษณ์ ในการเขียน วรรณกรรม ตลอดจน ศิลปะในการเขียนกวีนิพนธ์ไฮอิคุ (Haiku) ของบาโช(Basho) ได้แสดงให้เห็น แนวความคิดของ "ซาปิ" (Sabi) คือ เหมา-ว่าเหว่ สันโดษและยังหมายถึง "ความเศร้าหมอง" "ความ ลึกลับ" "ความมึนยะหละหลาย" "น่าสงสาร" "อนาถ" "อสมมาตร" รวมทั้ง "ความยากไร้" ของ วาปิ ความงามที่เป็นผลของความเรียบง่าย ที่ลุ่มลึก ตลอดจนกวีนิพนธ์ที่ใช้แนวความคิดของ ยูเงน (Yugen) ที่ระลึกถึงกาลเวลาที่ผ่านมานั้นนานไม่เหมือนกับ ความระลึกถึงความหลังเท่านั้น ตลอดจนละครโนห์ ที่ยอมรับการตาย และการใช้สัญลักษณ์กับท่าทาง และคำพูด

วาปิ-ซาปิได้แนวความคิด จากเอนโซ(enso) ซึ่งเป็นศิลปะที่ได้จากฝึกปฏิบัติการมีสติ และสงบ จิตใจหรือสมาธิ ความเป็นศิลปะ ที่ควรคำนึงถึง ไม่มีตัวตน และคำๆ จากพื้นที่ว่างสูง ความเป็นศิลปะ ที่ควรคำนึงถึง ตลอดจนเรียบง่าย อสมมาตร เข้มงวด มีความประเสริฐหรือคุณความดี ความสูงส่ง

ความเย็บสบ ความละเอียดอ่อนและลึกซึ้ง ความเป็นอิสระไม่ติดกับอะไร ตลอดจนแสดงออกถึง ความเป็นธรรมชาติ

2.7 ผลงานนักออกแบบแฟชั่นที่พัฒนาผลงาน ตามปรัชญา “วาปี-ซาบิ”

“ยังมีคนเกลียดมันมากเท่าไรก็ยังใหม่เท่านั้น เพราะปัญหาพื้นฐานของมนุษย์คือผู้คนกลัวการเปลี่ยนแปลง” เรอิ คาวาคูโบ

แดเนียล วิทฟิลด์ (Whitfield, 2017: on line) ได้กล่าวถึงประวัติของ คาวาคูโบ ไว้ในบทความ *The Art of the in between: Comme des Garçons* ว่า ศิลปะและเสื้อผ้า หรือเสื้อผ้าที่บอกเล่าเรื่องราวจากแนวคิดภายในของดีไซเนอร์ เรอิ คาวาคูโบ (Rei Kawakubo) ได้สร้างแบรนด์ Comme des Garçons ในปี 1969 คาวาคูโบ เป็นดีไซเนอร์จากโตเกียว (1942-ปัจจุบัน) ได้กำหนดนิยามของเสื้อผ้าของเธอ และกำหนดนิยามใหม่ของสุนทรียภาพแห่งยุคสมัยปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง

กล่าวคือ คาวาคูโบได้ กำหนดความหมายใหม่ของแฟชั่น โดยหมายถึง เสื้อผ้าที่ไม่เหมือนกับเสื้อผ้าแฟชั่นจาก ปลายศตวรรษที่สิบเก้า หรือ ยุคโรโคโคโค (Rococo; the age of Enlightenment หรือ ยุคของการแต่งกายด้วยเหตุผลจนถึงปัจจุบัน) รวมทั้งการกำหนดนิยามใหม่ หมายถึงรูปลักษณ์ภายนอก คือแตกต่างจาก ความงาม หรือสุนทรียภาพ ในความหมายของยุคสมัยใหม่ (Modernism) คือความประณีต หยุ่นๆ ฟุ่มเฟือย) และความงามของยุคโพสโมเดิร์น หรือ ยุคหลังสมัยใหม่ ซึ่งมักถูกกล่าว “ไม่มีความสุนทรีย์” (Un-aesthetics) ในความเป็นจริงคาวาคูโบ เป็นที่ยอมรับได้ในหมู่นักออกแบบทั่วไป อันที่จริง คาวาคูโบได้กำหนด แนวความคิดในคู่ตรงกันข้าม หรือ เรียกว่า Binary Opposition เช่น High-Low ในรูปแบบของนักออกแบบยุคสมัยใหม่ ซึ่งเธอพยายามอธิบายถึงความหมายในระหว่าง High และ Low ด้วยรูปลักษณ์ ของชุด ที่แสดงออกในคอลเล็คชั่นดังกล่าว และอีกหลายคอลเล็คชั่น เช่น High/Low; Then/Now; Self/ Other; Object/Subject; Clothes/Not Clothes; Absence/Presence; Design/Not Design; Fashion/ Anti-fashion; Model/Multiple เป็นต้น อย่างไรก็ตามในรูปลักษณ์ของการออกแบบนั้น ไม่อยู่ในกรอบของกลุ่มนักออกแบบ ยุคสมัยใหม่เลย กลับไม่สนใจในจารีตเดิม

“เสื้อผ้าของฉันประกอบด้วย พื้นที่ว่าง และรูปทรงของเสื้อผ้า ที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ โดยการแสดงออกถึงความเป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งถ่ายทอดวิสัยทัศน์เดียวกัน ข้อความเดียวกัน และความรู้สึกถึงคุณค่าเดียวกัน” จากบทความ “เสื้อผ้าที่มองไม่เห็น” (Mower, 2017: on line)

จากคำอธิบายว่า “พื้นที่ว่าง และรูปทรงเสื้อผ้า ไม่สามารถแยกออกจากกันได้” ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นระหว่าง พื้นที่ว่างและสิ่งๆหนึ่ง ที่มีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อให้เห็นความเรียบ

ง่าย สง่างาม ในธรรมชาติ ดังเช่นการจัดวางดอกไม้ อีเคบานา และพื้นที่ของการชงชา และภาพผู้ชงชา ในวิถีเซน

เรอิ คาวาคูโบ(Rei Kawakubo)

เรอิ คาวาคูโบ(Rei Kawakubo) เปิดตัวครั้งแรกที่ปารีสในเดือนเมษายน พ.ศ. 1981 โดยก่อตั้งแบรนด์ของเธอในปี 1969 และแสดงในโตเกียวตั้งแต่ปี 1975 ต่อหน้าผู้ชมกลุ่มเล็กๆ ที่โรงแรมอินเตอร์คอนติเนนตัล Kawakubo ได้นำเสนอคอลเลกชันเสื้อผ้าขนาดใหญ่และไม่สมมาตรร่วมกับนักออกแบบชาวญี่ปุ่น โยจิ ยามาโมโต(Yohji Yamamoto) ในปี 1978 คาวาคูโบ ได้ตัดสินใจที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยมุ่งเน้นไปที่วัสดุ เธอสร้างลุคใหม่ที่ใหญ่โตยิ่งขึ้นโดยใช้พื้นผิว ผ้า และผ้าฝ้ายที่ตัดกัน แตกต่างจากงานครั้งก่อนของเธอ

คนที่มีอิทธิพลด้านเสื้อผ้าแฟชั่นมากที่สุดคือ เรอิ คาวาคูโบจาก Comme des Garçons เธอยังเป็นผู้มีอิทธิพลมากที่สุดใ หม่แฟชั่นดีไซเนอร์ และนักศึกษาอีกด้วย คาวาคูโบ มุ่งมั่นที่จะสร้างสรรค์เสื้อผ้าด้วยความคิดที่สร้างสรรค์ที่ไม่เหมือนกับนักออกแบบคนอื่น นักข่าวแฟชั่นบางคนวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการลดคุณค่า แฟชั่น การโค่นล้มแฟชั่นด้วย ความคิดสร้างสรรค์ของเธอ เป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับเสื้อผ้าที่ 'ไม่เคยมีมาก่อน' และ 'ขยายความหมายของเสื้อผ้า'

“ฉันไม่ได้ตั้งใจจะมาเริ่ม การปฏิวัติใดใด แต่มาปารีสด้วยความตั้งใจว่า อยากจะนำเสนอความคิดเรื่องความงามที่ดูก้าวร้าว ฉันสังเกตว่า ความคิดของตัวเองนั้นต่างจากคนอื่นมาก” (Whitfield, 2017: online)

คาวาคูโบ ยังคงท้าทายเกือบทุกอย่างเกี่ยวกับแฟชั่น รวมถึงการแสดงของเธอว่าเป็น "แฟชั่น" จริงๆ หรือไม่ การชมผลงานที่แสดง เสมือนผลงานประติมากรรมขนาดมหึมา นี่คือ ความสงสัยว่าหัวข้อของเธออาจเป็นสิ่งที่ผู้หนึ่งมองไม่เห็นจริงๆ แทนที่จะเป็นเสื้อผ้าหรือไม่ (Whitfield, N.D. on line)

เลียต บอร์เลลี-เพอร์สัน (Borrelli-Persson, 2017: on line) คอลัมนิสต์จาก Vogue.com ได้กล่าวถึงผลงานของเรอิ คาวาคูโบ เกี่ยวกับคอลเลกชัน Fall-Winter 2018 ว่าเป็นผลงานที่ดูซับซ้อน และต้องใช้การสร้างสรรค์ที่มีมุมมองหลายมุมมอง แต่ละมุมมองจะไม่เหมือนกันเลย คาวาคูโบกล่าวว่าคอลเลกชันนี้เธอใช้คำว่า “การผสมผสาน” (Fusion) มีมุมมองเหมือนกับรูปปั้น เป็นผลงานเรียบง่ายแต่ดูเข้มงวด เช่นเดียวกับ (สุปรียา, 2019 อ้างถึงใน Parkes, 2018: on line) กล่าวว่า ความเรียบง่ายของปรัชญาวาปี-ซาบิ เกิดขึ้นจากความผลของสงคราม ที่เกิดความยากไร้

ผลงานดังกล่าว แสดงความไม่สมบูรณ์ และแตกต่าง รูปทรงไม่ปกติตามธรรมชาติ โดยการผสมผสานเสื้อผ้าหลากหลายรูปแบบเข้าด้วยกัน คำว่า “การผสมผสาน หรือ “Fusion” อาจหมายถึงการนำ รูปแบบของเสื้อผ้าที่มีสัญลักษณ์ ทั้งเสื้อผ้า และเสื้อผ้าของผู้คนทั่วไป แสดงให้เห็น สภาพของผ้าที่ผ่านการใช้งาน ดูเก่า ทрудโทรมที่มีใช้เพียงอยากแสดงความเป็น “ซาบิ” หรือการชื่นชมความ

งามที่ผ่านกาลเวลาเท่านั้น และต้องการแฝงความหมายของการทำลายล้างที่แสดงผ่านเสื้อผ้าเท่านั้น และสัญลักษณ์ของผู้ทำลาย เช่น เสื้อทหารด้วย

รูปที่5 <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/collection#3>

รูปที่6 <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/collection#5>

รูปที่7 <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/collection#8>

จากการรายงานแฟชั่นโชว์ปารีส Fall 2022-23 ของ ชาร์มา โมเวอร์ (Vogue, Mower, 2022: on line) กล่าวว่า แบรนต์กอม เดส์ การ์ซองส์ (Comme-des-Garçons) ซึ่งแสดงที่ญี่ปุ่นแทนที่จะเป็นปารีสในสถานการณ์โควิดโดยภาพวิดีโอออนไลน์ โดยวิพากษ์คอลเลกชันดังกล่าวว่า เนื่องจากเรอิ คาวาคูโบ นักออกแบบและเจ้าของแบรนต์กอม เดส์ การ์ซองส์ได้ ใช้เพลงของชาวไอริช แสดงให้เห็นการขัดแย้งในอังกฤษ ซึ่งพอดีกับสงครามในยูเครนกับรัสเซีย โมเวอร์เชื่อว่า คาวาคูโบอาจแสดงสัญลักษณ์ของสงคราม โดยใช้เพลง A little black rose ของ Roisin Dubh ร็อคเกอร์ชาวไอริชเป็นแรงบันดาลใจ ซึ่งมีเนื้อหาของชาวไอริชถูกรุกราน แทนที่จะกล่าวถึงสงครามยูเครนกับรัสเซียโดยตรงไปตรงมา จากประวัติของคาวาคูโบ เธอได้เคยผ่านช่วงเวลาของความโหดร้าย จากสงครามโลกครั้งที่ 2 มาแล้ว ทำให้เชื่อได้ว่าความสะเทือนใจของสงครามดังกล่าว น่าจะทำให้เธอสะท้อนความคิดของสงคราม

การใช้เพลงภาษาไอริช เป็นสัญลักษณ์สงครามในไอร์แลนด์ และเชื่อมโยงกับความโหดร้ายของสงคราม และความเสื่อมสลายจากสงครามอื่นๆ ด้วยการ ใช้ เสื้อที่ปริด้านข้าง และแยกออกจากกันพร้อมทั้ง การใช้เทคนิค หรือไม่มีตะเข็บ(Unfinished) ให้ความหมายชอกช้ำ และใช้ผ้าหนาแสดงถึงเมืองที่หนาวเย็น

การออกแบบเชิงสัญลักษณ์ ของคาวาคูโบนั้น ได้ใช้รูปแบบเสื้อผ้าของชาวบ้าน และ การใช้แบบพิมพ์พิมพ์ผ้าให้หนาใหญ่ แสดงให้เห็นที่หน้าอก ซึ่งเป็นรูปลักษณะของชาวบ้านในยุโรป เสื้อที่แสดงออกให้เห็นเสื้อที่ปรือออก และขอบลุ่ย แทนคนและความน่าเศร้าสลดของสงคราม ดังนั้นการทำงานในคอลเลกชันดังกล่าว จึงใช้แนวความคิด เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ที่ไม่มีอะไรแน่นอน ไม่ยั่งยืน เศร้าของโลกที่ไม่สงบ หรือ ความไม่ยั่งยืนของสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติ เป็นการยอมรับ สิ่งที่มีทั้งเกิด

แก่ เจ็บ ตาย ผ่านสื่อสารผ่านเสื้อผ้า และการชื่นชมความงาม หรือ“ซาบิ” ของ คาวาคูโบ โดยใช้เสื้อผ้า เป็นสื่อ ตลอดจนการแสดงสัญลักษณ์ในการเล่าเรื่องอีกด้วย

คอลเล็กชั่น Spring/Summer 1997

Body Meets Dress: Dress Meets Body

ในคอลเล็กชั่นดังกล่าวถึงแม้ว่า ในเนื้อหาในข้อมูลที่เป็นแบบฉบับ (Press Release) ได้อธิบายว่า นักออกแบบได้แนวความคิดจากปรัชญาดีคอนสตรัคชัน (Deconstruction) เพื่อทดลอง สร้างโครงสร้างใหม่ ด้วยความคิดที่แตกต่างและสามารถอธิบายได้ก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า เมื่อคาวาคูโบมี พื้นฐานของแนวความคิด เกี่ยวกับ วาปี-ซาบิ ซึ่งเป็นการยอมรับความเป็นธรรมชาติในทุกมิติ โครงสร้างของมนุษย์ที่แตกต่างกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าคอลเล็กชั่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าคาวาคูโบมี พื้นฐานความคิดที่แตกต่าง และอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีชาวตะวันตกคนใด กล้าที่จะแสดงออกความไม่ ปกติของรูปทรงเสื้อผ้าเช่นนี้ และเป็นอุปมาอุปไมยถึงรูปร่างที่ไม่ปกติตามธรรมชาติ โดยใช้ชื่อว่าชื่อ “Body Meets Dress: Dress Meets Body” เป็นแนวความคิด ตามกระแสการทดลองทฤษฎีดีคอน สตรัคชัน เพราะผลของการทดลองสร้างสรรค์มีรูปทรงใหม่

กล่าวคือ หากพิจารณาไปในแนวทางการยอมรับความงามในธรรมชาติ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ มีความ แตกต่าง รูปร่างหลากหลายรูปแบบ รวมทั้งโครงสร้างบิดเบี้ยวนั้นได้ หากมิใช่ผู้ที่ไม่ได้เติบโตใน สิ่งแวดล้อม และศึกษาปรัชญาวาปีซาบิมามาก่อน จะไม่เลือกสร้างสรรค์ผลงานที่ล้าไปกับธรรมชาติได้ เลย รวมทั้งการยอมรับความงามตามธรรมชาติ และสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ ผู้วิจัยเห็นว่า คาวาคูโบ ได้ใช้ปรัชญาดังกล่าว เพื่อทดลองสร้างโครงสร้างใหม่ ตามปรัชญาดีคอนสตรัคชันตามที่ได้อ้างอิงด้วย ส่วนหนึ่ง

รูปที่ 8 <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1997-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/details#17>

รูปที่ 9 <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1997-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/details#28>

จากคำกล่าวของ แดเนียล วิทฟิลด์ (Whitfield, 2017: on line) ว่า “ความใหม่ ความแปลกใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ และความคิดที่สดใหม่อย่างน่าประหลาดใจ เพื่อสื่อสารถึงความเข้มแข็ง และความ

สง่างาม” ที่ได้ยืนยัน การใช้ปรัชญาวาทิ-ชาปิ ของคาвакуโบ ว่ามีความศรัทธากับ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องเป็นมาตรฐานความงาม หรือการทำงานตามจารีตเดิมๆเสมอไป ตัวอย่างจาก สเวตเตอร์สีดำ อันโด่งดังที่มีรูปพรุนในคอลเล็กชันปี 1982 เป็นตัวอย่างที่นักวิจารณ์หลายคน เรียกว่า “สุนทรียศาสตร์อันน่าเกลียด” เรียกมันว่าสเวตเตอร์ “ลูกไม้” ของคาвакуโบ

ซึ่งจากคำอธิบาย “สำหรับฉันเสื้อตัวนี้ไม่ได้ขาด ที่ว่างๆที่เป็นรูนั้น กำลังแสดงให้เห็นมิติอื่นของผ้า และอาจเป็นรูปแบบลูกไม้ อีกรูปแบบหนึ่งก็ได้” ผลงานชิ้นนี้ได้ถูกเรียกว่า ลูกไม้ของคาвакуโบ และวิพากษ์ว่าเป็น “สุนทรียศาสตร์อันน่าเกลียด” (Ugly-aesthetic) เป็นสุนทรียศาสตร์ที่แตกต่างจากความคิดของชาวตะวันตกโดยสิ้นเชิง(Whitfield, 2017. on line)

รูปที่10 Hole, Autumn-Winter1982-1983

<https://artsandculture.google.com/asset/hole-sweater-©-peter-lindbergh-rei-kawakubo/QEh62OIGUNuMQ?hl=en>

แฟชั่นคอลเล็กชันที่เรียกว่า “Monster” คาвакуโบได้แสดงออก ถึงความรู้สึกกลัวอย่างบ้าคลั่งของมนุษย์ที่เกิดขึ้น โดยขาดสามัญสำนึก สร้างสิ่งที่ปกป้องที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งอาจดูงามหรือหน้าเกลียดก็ได้ ทำให้ผลงานของคาвакуโบ ได้ขยายขอบเขตของความงาม โดยไม่มีมาตรฐานอีกต่อไป

รูปที่11 Monster, Autumn/Winter 2014-15

<https://www.ngv.vic.gov.au/collecting-comme/rei-kawakubo-reframing-fashion/>

โยจิ ยามาโมโต (Yohji Yamamoto)

เอมี เวอร์เนอร์ (Vogue.com, Verner, 2019: on line) คอลัมนิสต์ ได้วิพากษ์คอลเลกชัน Fall /Winter 2019 ถึงการใช้แรงบันดาลใจของยามาโมโตว่า เป็นการนำเอาการแต่งกายของผู้หญิงสเปน ใน ยุคศตวรรษที่17 เรียกว่าทัมปาดา ลิเมย่า(Tampada Limeña) พวกเธอคลุมศีรษะด้วยผ้าฮิยาป และ เปิดตาไว้ข้างหนึ่งเพื่อบังสายตาของผู้ชาย โดยการนำเสนอคอลเลกชันด้วยลักษณะดังกล่าว และ ปลดปล่อยให้กลายเป็นชั้นของกระโปรง อย่างมีนัยยะ

รูปที่ 12 <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2019-ready-to-wear/yohji-yamamoto/slideshow/collection#12>

รูปที่ 13 <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2019-ready-to-wear/yohji-yamamoto/slideshow/collection#19>

รูปที่ 14 <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2019-ready-to-wear/yohji-yamamoto/slideshow/collection#27>

กล่าวคือ การออกแบบด้วยการแสดงสัญลักษณ์ ที่อาจหมายถึงที่ต้องการอิสรภาพในการแต่งกาย การปลดแอกจารีตที่สร้างไว้ และยามาโมโตได้ใช้มีลวดลายที่ไม่ปกติ รวมทั้งเสื้อผ้าที่มีเส้นที่อสมมาตรย์(Asymmetry) การนำเสนอเชิงสัญลักษณ์นี้ เป็นกระบวนการทางสุนทรียศาสตร์ของญี่ปุ่นตลอดจน ความรุ่งเรืองก็เป็นส่วนหนึ่งของความไม่เสร็จสิ้น และไม่สมบูรณ์แบบ ตามธรรมชาติ ยามาโมโตอาจใช้แนวความคิดในปรัชญาวาปี-ซาบิอีกคนหนึ่ง

รูปที่ 15 <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2022-menswear/yohji-yamamoto/slideshow/collection#13>
รูปที่ 16 <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2022-menswear/yohji-yamamoto/slideshow/collection#27>
รูปที่ 17 <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2022-menswear/yohji-yamamoto/slideshow/collection#28>

Borrelli Persson, Laird. (June 24, 2021) ได้วิพากษ์ Menswear Spring/Summer 2022 ของยามาโมโตะ เป็นผลงานที่เป็นเรื่องของการไปปาร์ตี้ ในปี 1999 ดูเหมือนเป็นผลงาน Upcycling ในขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงความเหงาว่าแห่ด้วยเพลง และได้กล่าวถึงความแก้ที่มีมือที่สิ้นเทา และมีลักษณะรูปลักษณะของตัวละครที่มีดุมอม และการใช้ลวดลายของกระดาษหนังสือพิมพ์ที่ถูกใช้มาแล้ว อาจกล่าวได้ว่า เป็นการแสดงความชื่นชมความงามที่ผ่านกาลเวลา ในการออกแบบอีกคอลเลกชันหนึ่งของยามาโมโตะ

2.8 แรงบันดาลใจที่ใช้ในการออกแบบ แฟชั่นสร้างสรรค์ ‘ความชื่นชมสิ่งที่ผ่านกาลเวลา’

2.8.1. **สุนทรียศาสตร์ ‘วาปี-ซาปี’** ได้แนวความคิด จาก ‘เอนโซ’(enso) ซึ่งเป็นศิลปะที่ได้จากฝึกปฏิบัติกรรมวิธี และสงบจิตใจหรือสมาธิ ศิลปะคำนึงถึง ไม่มีตัวตน และคำคู่ จากพื้นที่ว่างสู่ ความเป็นศิลปะ ตลอดจนเรียบง่าย อสมมาตร เข้มงวด มีความคุณความดี ความสง่างาม ความเงียบสงบ ความละเอียดอ่อนและลึกซึ้ง ความเป็นอิสระไม่ติดกับอะไร ตลอดจนแสดงออกถึงความเป็นธรรมชาติ

2.8.2. **‘ซาปี’** เป็นความงาม ที่หมายถึงความรู้สึก วังเวก และเหงาในเวลานั้นๆ ว่าแห่ รวมทั้ง การใช้ชีวิต สันโดษ เศร้าหมอง ลึกลับ และนัยยะที่หลากหลาย อาทิ น่าสงสาร น่าอนาถ อสมมาตร และความยากไร้ “ซาปี” เป็นคำที่มีนัยยะของความหมายที่ลุ่มลึก ตัวอย่างของกวีนิพนธ์ของบาโชที่ใช้แนวความคิดจาก “ซาปี” ที่สร้างบรรยากาศของ ความปรารถนา

2.8.3. **“คินทซึจิ”** (Kintsugi, 2020: on line) จากปรัชญาของคินทซึจิ มีความเกี่ยวข้องกับปรัชญาวาปี-ซาปี คือความไม่สมบูรณ์ และชื่นชมกับเรื่องราวของสิ่งที่มีข้อบกพร่อง และซ่อมจนเกิดใหม่ ซึ่งจะมีจุดเด่น คือรอยแตก การซ่อมแซมแสดงให้เห็น สิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งๆ นั้น มากกว่าการที่ทิ้ง เพราะหมดเวลาในการใช้เมื่อมันแตก ปรัชญาของคินทซึจิ อาจหมายความว่าตามสุภาษิตที่แตกต่างกันว่า “สิ่งที่ไม่ต้องการก็ไม่ทิ้ง” ปรัชญาคินทซึจิ สามารถเชื่อมโยงกับปรัชญาของญี่ปุ่น ในอีกประเด็นหนึ่ง คือ มูชิน (無心, "no mind") ซึ่งมาจากแนวความคิดว่า ไม่ยึดติด ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และศรัทธาต่อเรื่องราวของชีวิตมนุษย์

2.8.4. **“โบโร”** (Bryant. 2015 Boro: on line) การซ่อมผ้านี้เกิดขึ้นเนื่องจากความจำเป็นในชีวิตของชาวนาเมโตะเสื้อผ้าขาด เป็นประเพณีการซ่อมผ้าของชาวญี่ปุ่น หรือรูปแบบ “แพชเวิร์ค” (patchwork) หรือการต่อผ้าตัวเอง ย่อมต้องซ่อมและมีผลงาน

2.8.5. **“ซาซิกะ”** (Muzquiz, 2018, Sashiko: on line) ที่มาของเทคนิคซาซิกะ พบในประวัติศาสตร์ผ้าโบราณของชาวนา มีรูปลักษณะที่เป็นการเย็บผ้าด้วยฝีมือหยาบๆ เป็นการเย็บผ้าซ้อน

กันเพื่อทำให้หนา ซึ่งนำมาใช้ในหน้าหนาว และ เป็นการประดับเสื้อผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยชาวญี่ปุ่นชื่นชมความงามที่ไม่สมบูรณ์ ของผ้าทอชนบทของตนเอง ต่อมาได้ออกแบบเป็นลวดลาย

2.8.6. ผ้าที่ถูกทำลาย และผ่านกาลเวลา

ผู้วิจัยได้รวบรวมตัวอย่างผ้าที่ถูกใช้จนฉีกขาด เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงของการขาด เพื่อให้เป็นแรงบันดาลใจ ตามแนวทางการออกแบบ “การชื่นชมความงามมีผ่านกาลเวลา” ผู้วิจัยเห็นว่าตัวอย่างของเสื้อผ้าที่ขาดออกจากตะเข็บ วิธีการเย็บผ้าแบบเก่าด้วยการเย็บเนา แบบซาชิโกะ (Sashiko) และการโบโร (Boro) หรือการปะชุน รวมทั้งเทคนิค (Kinstugi) ได้ถูกนำไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2.8.7. วัฒนธรรมการนุ่งห่มของญี่ปุ่น

ชาวญี่ปุ่นมักสวมเสื้อผ้าอยู่ สองประเภทด้วยกันคือ ประเภทแรกเสื้อแบบดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่น เรียกว่า เสื้อผ้าญี่ปุ่น (和服, wafuku-วาฟูกุ) รวมทั้งชุดประจำชาติของญี่ปุ่น ก็โมโน ประเภทที่สอง เสื้อผ้าตะวันตก (洋服, yōfuku-โยฟูกุ) อย่างไรก็ตาม ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่มักนิยมสวมใส่แฟชั่นเสื้อผ้าทางตะวันตก ปรากฏว่านักออกแบบแฟชั่นชาวญี่ปุ่นที่มีชื่อเสียงหลายคน เช่น Issey Miyake, Yohji Yamamoto และ Rei Kawakubo ออกแบบโดยได้รับแรงบันดาลใจ และอิทธิพลจากแฟชั่นแบบดั้งเดิมด้วย (Wikipedia: on line) เสื้อผ้าของชาวญี่ปุ่นมีลักษณะประสมประสานระหว่าง การตัดเย็บประกอบเป็นตัวส่วนบน และการจับจีบในการนุ่งห่มของผู้หญิง (Composite culture) มีวิวัฒนาการมายาวนาน ประกอบด้วยชุดสวมด้านใน โดยกิโมโนคลุมทับและสายรัดโอบิ ที่มีความแตกต่างระหว่างชายและหญิง ด้วยสี โอบิ(Obi หรือผ้าคาดเอว) และโคโซเด (Kosode หรือและเสื้อคลุมยาว หรือกิโมโนปัจจุบัน) ตลอดจนเสื้อคลุมกันฝน และอาการในการใช้ประโยชน์ของเสื้อผ้าในอิริยาบถต่างๆ

สิ่งที่ได้จากแนวความคิดของเฮนโซนั้น จะเห็นได้ว่า สุนทรียศาสตร์วาปี-ซาปีอาจเป็นรากฐานของซึ่งมีแนวความคิดเชื่อมโยงจากปรัชญาวาปี-ซาปีการภาวนาเฮนโซ

2.9 วัสดุ

ผู้วิจัยได้ใช้วัสดุธรรมชาติทอมือ ด้วย เส้นใยฝ้าย เส้นใยสับปะรด และเส้นใยกล้วย ผ้าทอฝ้ายย้อมด้วยมะเกลือเป็นสีดำ นอกจากนี้เป็นสีธรรมชาติทั้งสิ้น รวบรวมได้จากวิสาหกิจชุมชน บ้านแม่จันทร์คำ อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

เหตุผลในการเลือกผ้าฝ้ายทอมือ

1. เพื่อนำผ้าที่มีอารมณ์พื้นบ้าน เน้นลักษณะที่เป็นธรรมชาติ และนำมาใช้ในงานแฟชั่นสร้างสรรค์

2. เพื่อการเน้นความเป็นธรรมชาติ และแนวความคิดวาปี-ชาปี โดยเฉพาะอย่างความหมายของชาปี ที่กล่าวถึงความเป็นพื้นบ้านเป็นสำคัญ
3. เพื่อเป็นการสนับสนุนผ้าทอมือของไทยให้ เป็นที่สนใจ และเพิ่มคุณค่าให้กับผ้าทอมือ และส่งเสริมอุตสาหกรรมครัวเรือน
4. เพื่อเป็นเลือก ผ้าทอที่ประหยัดพลังงาน และช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม และใช้การย้อมด้วยสีธรรมชาติ

บทที่3

กระบวนการออกแบบ

จากการศึกษา ปรัชญาวาปี-ซาบิ ซึ่งได้ข้อคิดจากคำสอนในพุทธศาสนา โดยผู้นักบวชได้จาริก และแสวงหาความหมาย ของความจริงในธรรมชาติ จากคำสอนดังกล่าว ซึ่งค้นพบจากธรรมชาติ ตั้งแต่ สมัย เฮอิอัน(Heian) (สุปรียา, 2562) เช่น ความไม่ยั่งยืนของชีวิต และสิ่งต่างๆในโลกล้วนอนิจจังหรือ ว่างเปล่า (Mujo) นอกจากนี้ จากความรู้สึกลึกซึ้งเสียจากสงครามต่างๆ ทำให้เหล่านักบวชและศิลปิน ได้ แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน ตามที่ปรากฏใน การออกแบบตัวหนังสือใน คานะโจ (Kanajo) การรวมวรรณกรรมวากะ(Waka) กวีนิพนธ์(Haiku) พิธีชงชา(Sa-do) บ้านชา(Chashitsu) สถาปัตยกรรม (Shoin-zukuri, พาวิเลียน สีเงิน) รวมทั้งการใช้สัญลักษณ์ในวรรณกรรมและการศิลปะ ชาติ (The Tale of Genji; Murasaki Shikibu) เอนโซ(enso) ละครโนห์(Noh) และการจัดดอกไม้ อิเค บานา(Ikebana) ซึ่งเป็นวิธีการนำเสนอโดยใช้สัญลักษณ์ ที่ทำให้ผู้ชมเกิดจินตนาการ

ประกอบกับประสบการณ์ของผู้ชม ในผลงานต่างๆ กล่าวคือ จากอารมณ์ของความเจ็บเหงา ก่อให้เกิดความงาม แม้สัมผัสสิ่งที่คุณเศร้าหมอง กลับกลายเป็นสุนทรียศาสตร์ ที่ประสมประสานกับ วัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น วรรณกรรม กวีนิพนธ์ สถาปัตยกรรมกับพื้นที่โล่งในสิ่งก่อสร้าง สวนหิน ซาซิทสึ ซาโดและสมาธิในพิธีชงชา การซ่อมแซมสิ่งของที่ถูกทำลาย ความเก่าแก่ที่เปลี่ยนแปลงไป และไม่สามารถควบคุมได้ ทั้งนี้ความเสียหายเหล่านั้น เมื่อใช้สัญลักษณ์ การซ่อมแซมด้วยเทคนิคโบโร และคิ นทสึจิ ตลอดจนการนำไปใช้ใหม่ ทำให้เกิดความรู้สึกซาบซึ้งต่อประวัติความเป็นไป ของสิ่งต่างๆ เหล่านั้น และความรู้สึกลึกซึ้งงามของสิ่งเหล่านั้น ก็ได้สอดแทรกอยู่ในสิ่งที่ถูกทำลายด้วยเช่นเดียวกัน และนำไปสู่ความรู้สึกต่อความงามที่สุดจะบรรยายได้ ที่เรียกว่า “โมโน โนะ อาวาระ” (Mono no aware) (สุปรียา, 2562)

3.1 แนวความคิดที่ได้จากการศึกษา ความหมายของ “ความชื่นชมกับสิ่งที่ผ่านกาลเวลา”

วาบิ (Wabi) ความเรียบง่ายที่ดูเรียบง่าย ความหมายในปัจจุบันได้พัฒนาเป็น ‘วาบิ’ เป็นความ งามที่มีความเรียบง่าย สง่างาม โดยนำสิ่งที่ เป็นธรรมชาติ รูปทรง และพื้นผิวในวัสดุ ซาบิ(Sabi) คราบ ของอายุ ความงามที่แสดงให้เห็นการเดินทางผ่านกาลเวลา สามารถสะท้อนถึงคำพูดที่มีความหมาย เป็นความเก่าแก่และมีคราบที่ฝังอยู่ และพัฒนาเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น จากวัสดุธรรมชาติ และใช้ใน ชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงงานศิลปะที่มีลักษณะ เรียบง่ายแต่สง่างาม และความงามเหนือ กาลเวลาของคำว่า สุกี้(Suki) อีกด้วย (Tenji, Ikko, and Tsune,1993)

ผู้วิจัยพบว่า แนวความคิดที่แตกต่าง จากการศึกษที่ผ่านมา ทำให้สรุปได้ว่า ‘วาบิ’ ‘ซาบิ’ และ ‘สุกี้’ จากแนวความคิดของการออกแบบ ที่ประสมประสานกับ แนวความคิดจากสุนทรียศาสตร์ ‘วาบิ-ซาบิ’ ตามความหมายในอดีตที่ได้จากธรรมชาติ เมื่อพัฒนาต่อมาจากยุคโมโรมาจิ จึงทำให้มีความหมายที่ แตกต่างออกไปเพิ่มขึ้น และส่วนใหญ่เป็นการสรุปจากผลงานออกแบบที่มนุษย์สร้างขึ้น ทั้งนี้การเลือก แนวความคิดจากสุนทรียศาสตร์ วาบิ ซาบิ และสุกี้ ดังต่อไปนี้ จึงมีเป็นแนวความคิดที่รวบรวมได้จาก

การค้นพบแนวความคิดจากสุนทรียศาสตร์ในอดีต และรูปลักษณะของผลงานที่ผ่านมา ซึ่งยังมีข้อสรุปที่แตกต่างเพิ่มเติมจากสุนทรียศาสตร์ วาปี-ซาปี

- 3.1.1 ความเป็นอิสระไม่ติดกับอะไร “วาปี” (Wabi) หมายถึง เรียบง่าย อ่อนน้อม ความงามตามธรรมชาติ ซาปี (Sabi) หมายถึงความสันโดษ ความรกร้าง และการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา (Overcoat#1)
- 3.1.2 “วาปี-ซาปี” คือ วิถีชีวิตที่น่าชื่นชมและยอมรับความซับซ้อน และในเวลาเดียวกัน ก็เห็นคุณค่าของเรียบง่าย เข้มงวด มีความสง่างาม ความประเสริฐ หรือคุณความดี และมีนัยยะของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา (Dress#1)
- 3.1.3 การเชื่อมต่ออย่างชัดเจน ด้วยกันคือคินทสึจิ (Kintsugi) การซ่อมแซมสิ่งที่แตกหัก ชิบูซา (Shibusa) รูปทรงไม่ปกติ เรียบง่าย ความงามที่เหนือกาลเวลา และมุโจ (Mujo) ความไม่ยั่งยืนของของสิ่งต่างๆ และความสงบ ถ่อมตน (Dress#2)
- 3.1.4 ความงามตามธรรมชาติเปรียบเสมือนคราบเวลา เมื่อผ่านไป แสดงความไม่สมบูรณ์ (Imperfect) และจิตวิญญาณ และ ไม่ยั่งยืน (impermanent) ชิบูซา (Shibusa) เป็นทัศนคติทางสุนทรียศาสตร์ ที่มีองค์ประกอบสำคัญ คือรูปทรงที่ไม่ปกติ แต่เรียบง่าย (Dress#3)
- 3.1.5 ความแข็งแกร่ง ความสง่างาม ผลงานเอนโซ (Enso) มักเรียบง่าย อสมมาตร เข้มงวด แสดงคุณความดีถ่อมตน ความสูงส่ง ความเงียบสงบ ความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง ความเป็นอิสระตลอดจนแสดงออกถึงความเป็นธรรมชาติ (Overcoat#2)

3.2 การทดลองการออกแบบพื้นผิว

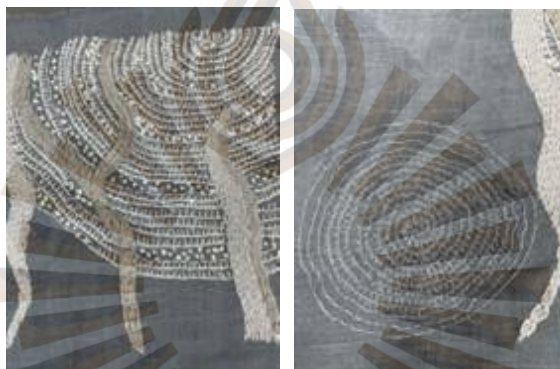
การวิจัยเรื่อง “ความชื่นชมความงามที่ผ่านกาลเวลา” ได้ทำการทดลองพื้นผิว ด้วยวิธีเนาบนผ้า ที่เห็นจากตัวอย่าง จากความยากลำบากเรียกว่า “โบโร” (Boro) ซึ่งถูกจัดให้เป็นสิ่งทอชนิดหนึ่งของญี่ปุ่น มีลักษณะที่ถูกซ่อมและใช้ต่อมาหลายครั้ง ด้วยวิธีเย็บแบบเนาในปัจจุบัน นับเป็นศิลปะในช่วงศตวรรษที่18 สิ่งทอโบโรได้รับการยอมรับเป็นสุนทรียศาสตร์ของ วาปี-ซาปี ซึ่งในความงามนั้นสะท้อนให้เห็นธรรมชาติของการซ่อมผ้าด้วยการเย็บมือ ตลอดจนการใช้ (สุปรียา, 2562)

การทดลองออกแบบพื้นผิวจากผ้าที่ถูกฉีกขาด

รูปที่ 18 ลายปักผ้าขาด (สุปรียา สุธรรมธารีกุล, 2566)

การทดลองออกแบบปักประดับพื้นผิวแบบดั้งเดิม

รูปที่ 19-20 ทดลองปัก (สุปรียา สุธรรมธารีกุล, 2566)

ทดลองการปักลายวงกลม‘เอนโซ’(enso) ที่ผู้วิจัยทดลองวาด

รูปที่21 ‘เอนโซ’(enso) ในลายปัก (สุปรียา สุธรรมธารีกุล, 2566)

รูปที่ 22 ลายปักเอนโซ (สุปรียา สุธรรมธารีกุล, 2566)

นอกจากนี้ยังใช้เทคนิคที่ประยุกต์มาจาก คินทซุงิ (Kintsugi) ในการซ่อมกระเบื้อง เป็นการต่อผ้าที่เรียกว่าแพชเวิร์ค(Patch-work)

ทดลองการออกแบบในการวิจัย เรื่องความชื่นชมความงามที่ผ่านกาลเวลา

ผู้วิจัยได้ศึกษาบทสรุปเกี่ยวกับแนวความคิด “ซาบิ” เป็นสำคัญ โดยศึกษาจากสุนทรียศาสตร์ และปรัชญา “วาปี-ซาบิ” เป็นหลัก เพื่อใช้ในการออกแบบโครงสร้างเสื้อผ้าและพื้นผิว และใช้เป็นสัญลักษณ์แห่งกาลเวลา ประกอบกับความเปลี่ยนแปลงการสวมใส่กิโมโนของนักชามูโร และผู้ใช้งานชาวญี่ปุ่น ตลอดจนความจริงของเสื้อผ้าที่ทรุดโทรมตามธรรมชาติ ตลอดจนใช้ผ้าทอไทยที่แสดงความเป็นพื้นบ้านตามแนวความคิด “ซาบิ”

จากผลการวิจัยที่ผ่านมา วาปี คือ ความงามจากความเรียบง่าย ดูเคร่งครัด สิ่งสำคัญที่สุดคือ วาปีคือ ความงามที่ถูกลดทอนสิ่งที่ไม่จำเป็นออกไป หรือ ตัด (kire) จนเหลือแต่สิ่งที่จำเป็น จน เรียบง่าย (สุปรียา, 2562) ซาบิ (Sabi) ความเป็นพื้นบ้าน ความธรรมดา ความเศร้าหมอง พื้นผิวหยาบ ความเหงา วังเวก และชื่นชมความเป็นไป ของสรรพสิ่งที่ผ่านกาลเวลา และพบว่าการพัฒนาสุนทรียศาสตร์ โดยเฉพาะ ‘ซาบิ’ ที่สัมผัสความงามจากความรกร้าง เก่าแก่ชาวญี่ปุ่น ได้พัฒนาไปและเห็นได้จากผลงานสถาปัตยกรรม พาวิลเลียนสีเงิน หรือ กิงคาคุจิ (Ginkakuji)

ในการวิเคราะห์ความจริงของสิ่งต่างๆที่ผ่านกาลเวลา จนมีสภาพเสื่อมโทรม หรือหลุดลุ่ย ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการปักประดับแบบ ซาซิกะ ซึ่งเป็นการเนา รวมทั้งการจับจีบแบบพื้นบ้าน โดยใช้โครงเสื้อเสื้อผ้าของชาวญี่ปุ่น หรือ กิโมโนทั้งชายหญิง การพันผ้าโอบิ อาการของการสวมเสื้อกิโมโนของชามูโร ในเวลาใช้งาน ซึ่งมีสภาพหลุดหรือถอดออกเป็นแรงบันดาลใจ

สำหรับการแสดง Mood หรืออารมณ์ ของสิ่งที่ผ่านกาลเวลานั้น ผู้วิจัยได้ใช้การปัก เพื่อเน้นความเก่าแก่ การสร้างพื้นผิวให้เห็นอารมณ์ทรุดโทรม หรือผ้าขาด ตลอดจน ความเก่า ผู้วิจัยเลือกวิธีปัก

หรือเนา ให้เห็นการกระจายน้ำหนักสี แทนการระบายภาพด้วยสีดำ หรือ ใช้แสงธรรมชาติเป็นแนวทางในการปัก หรือเนาให้เกิดผลลัพธ์ เป็นเงาตามธรรมชาติ

เทคนิคที่ใช้บนเสื้อจริง

รูปที่ 23 การจับจีบ ของOvercoat#1(สุปรียา สุธรรมธารีกุล, 2566) รูปที่ 24 การพันที่ใช้เส้นอสมมาตร ของDress#1 รูปที่ 25 ปักผ้าขาด เทคนิคของDress#2 รูปที่ 26 การจับจีบและการทับซ้อนของธรรมชาติ ของDress#3

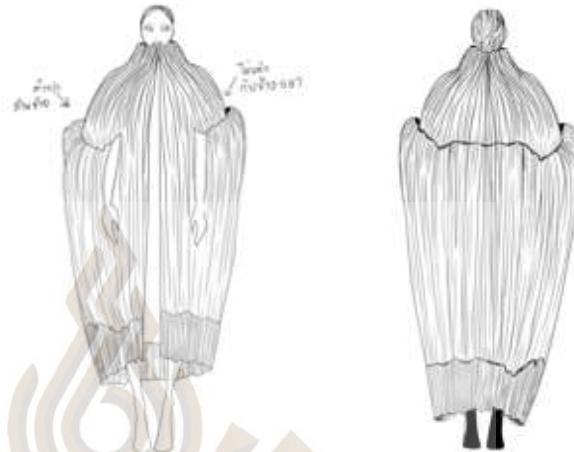
รูปที่27 เทคนิคของOvercoat#2สุปรียา สุธรรมธารีกุล

3.2 ทดลองการออกแบบโครงเสื้อ

ในการวิจัยการทดลองใช้แนวความคิดจากสุนทรียศาสตร์ วาปี-ชาปี ในการสร้างสรรค์ผลงานแฟชั่น เรื่อง “ความชื่นชมความงามของสิ่งที่ผ่านมาเวลา” ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ออกแบบสร้างสรรค์ทั้งรูปทรงที่เป็นโครงชุด และพื้นผิวมาจากความหมาย 2 แนวทางด้วยกันคือ แรงบันดาลใจจากเสื้อผ้าในประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่น ที่ผ่านมา และสิ่งต่างๆที่ เสื่อมสลาย อาทิเช่น หลุด หรือขาดจากกัน ตามแนวทาง Wearable art หรือเสื้อผ้าเชิงศิลปะที่สวมใส่ได้ในโอกาสพิเศษ

Overcoat#1 การออกแบบเสื้อคลุม หรือ โอเวอร์โค้ท ชุดนี้ได้แรงบันดาลใจ จากเสื้อคลุมกันฝนของชาวญี่ปุ่น ซึ่งทำจากฟางข้าว โดยออกแบบฟางข้าวการเย็บจับง่าย ๆตามธรรมชาติ ผลลัพธ์ของการเย็บมือ แสดงให้เห็นความเรียบง่าย มีอารมณ์พื้นบ้าน และเป็นธรรมชาติ ตามแนวความคิด ของ

สุนทรียศาสตร์ “วาบิ-ซาบิ” ความเป็นอิสระไม่ติดกับอะไร “วาบิ” (Wabi) หมายถึง เรียบง่าย อ่อนน้อม ความงามตามธรรมชาติ ซาบิ (Sabi) หมายถึงความโดดเดี่ยว และการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ตลอดจนการประยุกต์ ภาพเงา(Silhouette) ของเสื้อคลุมกันฝนของชาวญี่ปุ่น แทนเป็นเส้นโค้งเล็กต่อ เส้นโค้งใหญ่ เพื่อสร้างผลงาน เสื้อผ้า เชิงศิลปะที่สวมใส่ได้ในโอกาสพิเศษ(Wearable art)

รูปที่ 28 https://en.wikipedia.org/wiki/File:Straw_namahage.2.jpg

รูปที่ 29 Overcoat#1 สุปรียา สุธรรมธารกุล (2566)

Dress#1การออกแบบเสื้อชุดเดรส ได้แรงบันดาลใจจากแนวความคิด ของ ซาบิ(Sabi) ตามแนวความคิดของคราบของกาลเวลา ความสันโดษ ความรกร้าง ทำให้เห็นความเศร้า และแฝงความไม่ยั่งยืน การเห็นคุณค่าของ ความเรียบง่าย ความเข้มงวด ความสง่างาม และคุณค่าที่ดี ของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา กับ คินทสึจิ (Kintsugi) เทคนิคการซ่อมแซมสิ่งที่แตกหัก ซึ่งต่อเนื่องกับชิบุซา (Shibusa) รูปทรงไม่ปกติ เรียบง่าย ความงามที่เห็นอกกาลเวลา รวมทั้งมุโจ (Mujo) ความไม่ยั่งยืนของของสิ่งต่างๆ ผู้วิจัยได้ใช้ผ้าโอบิ(Obi) ที่ใช้คาดเอวกับชุดโคโซเดะ ซึ่งได้เปลี่ยนผลลัพธ์ไปแล้วในปัจจุบัน ด้วยการออกแบบพื้นจนซับซ้อน เป็นสัญลักษณ์แสดงให้เห็น การไหลลื่นของกาลเวลา สิ่งที่ไม่ยั่งยืนซึ่งยังต้องดำเนินต่อไป รวมทั้งออกแบบพื้นผิวของชุดด้วยเทคนิคซาชิโกะ (Sashiko) ด้วยการเย็บเนา เป็นแนวเส้นแลเงา ตามแสงที่ส่องจากด้านหน้า กำหนดเส้นจากด้านข้างตัวทั้งสองด้าน ด้านเฉียงขึ้นบนและลงล่าง และต่อผ้าประยุกต์เทคนิค คินทสึจิ (Kintsugi) การซ่อม ให้เป็นการต่อผ้า (Patchwork) ที่ชายกระโปรง และปักเทคนิคซาชิโกะ อย่างไรก็ดีตาม ก็พัฒนาคราบของกาลเวลา และความรกร้าง ของ ‘ซาบิ’ ให้อยู่ในความเรียบง่าย สงบ ตามแนวความคิดของ “สุกิ (Suki)” ด้วยชุดเดรสคอกลมไม่มีแขนที่เรียบง่าย และพื้นโอบิรูปทรงเหมาะสม

รูปที่30 โอปี https://en.wikipedia.org/wiki/File:Kimono_backshot_by_sth_der.png

รูปที่31 Dress#1 สุปรียา สุธรรมธารีกุล(2566)

Dress#2 การออกแบบสร้างสรรค์ชุดนี้ ผู้วิจัยอยากแสดงให้เห็น ความระลึกถึง ความงามของสิ่งที่ผ่านมาจากภาพหนึ่งของซามูไรสมัยเฮอิอัน (Heian) ที่ปลดเสื้อออกแล้วปล่อยให้ตกลงมา รวมทั้งการใช้แนวความคิดการเชื่อมต่ออย่างชัดเจน ด้วยกันคือคินทสูกิ (Kintsugi) การซ่อมแซมสิ่งที่แตกหัก ชิบูซา (Shibusa) รูปทรงไม่ปกติ เรียบง่าย ความงามที่เหนือกาลเวลา และมุโจ (Mujo) ความไม่ยั่งยืนของสิ่งต่างๆ และความสงบ ถ่อมตน ด้วยการประยุกต์แสดงสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ของพฤติกรรมผู้ใช้เสื้อผ้า สร้างสรรค์การออกแบบตามแนวความคิดแยกจากกัน และประกอบใหม่ผิดที่ ความงามตามธรรมชาติ ที่ไม่สมบูรณ์แบบ การนุ่งห่มที่ไม่สมบูรณ์ ใช้สัญลักษณ์ไม่ยั่งยืน ด้วยปักผ้าผ้าที่ชำรุด ชิบูซา (Shibusa) เป็นทัศนคติ ทางสุนทรียศาสตร์ คือรูปทรงที่ไม่ปกติ ดูเรียบง่ายในสีสัน และความเป็นชนบทของผ้า สำหรับผู้ที่สนใจในผ้าทอมือ และชื่น ชมสิ่งที่ประยุกต์ มาจากความไม่ยั่งยืนของผ้าและวัฒนธรรมการนุ่งห่ม

รูปที่ 32 <https://www.thecollector.com/bushido-code-samurai-warriors/>

รูปที่ 33 Dress#2 สุ ปรียา สุธรรมธารีกุล, 2566

Dress#3 การออกแบบสร้างสรรค์ชุดนี้ ด้วยแนวความคิด “ซาบิ” คือ ความไม่สมบูรณ์แบบ เปรียบเสมือนคราบ เมื่อเวลาผ่านไป แสดงคราบของเวลาและจิตวิญญาณ แสดงให้เห็นความเป็นธรรมชาติของเสื้อโคโซโด ที่เกิดขึ้นในภาพแรงบันดาลใจขณะกรรมกรทำงาน ด้วยเสื้อผ้าที่หลุดลุ่ย เป็นความงามของรูปทรงการนุ่งห่ม จากภาพเขียนในสมัยคามาคูระ (Kamakura;1185-1333) โดยใช้แนวความคิด ความเป็นธรรมชาติหรือ ชิบุซา (Shibusa) รวมทั้งการใช้สัญลักษณ์ของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา ซึ่งเก่าแก่และทรุดโทรม ด้วยรูปทรงของเสื้อผ้าและพื้นผิว การแยกจากกันของแขนและกระโปรง ภาพของอาคารที่เสื้อผ้าขาดหลุดลุ่ย ตลอดจนการใช้เทคนิคเย็บจีบแบบโบราณ และเทคนิคจากธรรมชาติที่ซับซ้อน และเน้นคราบเก่าด้วยการปักประดับ ที่ไม่สมบูรณ์แบบ และ ไม่ยั่งยืน ตามแนวความคิด ‘ซาบิ’ แต่ยังคงความงามตามแนวคิดของ ‘สุกิ’ (Dress#3)

รูปที่ 34 กรรมกรทำงานด้วยการถอด โคโซเด (https://en.wikipedia.org/wiki/File:Gaa0-ksge3jpg)

รูปที่ 35 สุปรียา สุธรรมธาวีกุล Dress # 3

รูปที่36 โคโซเด(Kosode) https://www.thecollector.com/bushido-code-samurai-warriors/

รูปที่37 Overcoat#2 สุปรียา สุธรรมธาวีกุล

Overcoat#2 ผู้วิจัยได้ประยุกต์โครงเสื้อ โคโซเด (Kosode) เป็นเสื้อตัวนอก ที่สวมทับชุดด้านใน ออกแบบเสื้อคลุมตามแนวความคิดของสุนทรียศาสตร์วาปี-ซาบิ ให้มีอิสระ สง่างาม ในขณะเดียวกันก็ เรียบง่ายและถ่อมตน แสดงความเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ซึ่งออกแบบ ผ่าตั้งแต่แขนด้านใน ตลอด ข้างตัวทั้ง 2 ข้าง และ มีเส้นตัดเฉียง จากปลายแขนถึงวงแขน ตัวเสื้อประยุกต์เทคนิคโบโร (Boro) แนวทางสิ่งทอญี่ปุ่น (Japanese Textile) เป็น แพชเวิร์ค(patch-work) ต่อลายเอนโซ(Ensō)ที่ไม่ยุ่งเหยิง และปักด้วยเทคนิค ซาชิโกะ สัญลักษณ์ เอนโซ หมายถึง ความเห็นแก่ตัว ความแข็งแกร่ง ความสง่างาม จักรวาล และ ความว่างเปล่า แสดงให้เห็นความเรียบง่าย ในสุนทรียศาสตร์ญี่ปุ่น ในความเรียบง่าย อสมมาตร เข้มงวด แสดงคุณค่าที่ดี ความสูงส่ง ความ ถ่อมตน ความเงิบสงบ ความละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง ความเป็นอิสระ ตลอดจนแสดงออกถึงความเป็นธรรมชาติ รูปวงกลมที่วาดด้วยภูกัน ซึ่งเป็น สัญลักษณ์ของเซนที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์ วาปี-ซาบิ

สรุป การทดลองออกแบบ ผู้วิจัยได้ใช้แรงบันดาลใจในการออกแบบสร้างสรรค์ เสื้อผ้าแฟชั่น 5 ชุด จาก แนวความคิดของสุนทรียศาสตร์ ‘วาปี-ซาบิ’ โดยเน้นที่ สุนทรียศาสตร์ ‘ซาบิ’ และโครงสร้าง เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มของชาวญี่ปุ่น รวมทั้งพฤติกรรมเครื่องนุ่งห่มที่ผ่านมาในอดีต และเอนโซ ตลอดจน ลักษณะผ้าและสิ่งทอที่ทรุดโทรมผ่านกาลเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สัญลักษณ์ ที่ใช้เทคนิค ซาชิโกะ และคินทสึจิ ประยุกต์ใช้เป็นการปักประดับต่างๆ จนได้โครงเสื้อและส่วนประกอบจนเป็นภาพเงา (Silhouette) ตามที่ได้ร่างแบบเพื่อตัดเย็บ ในขณะออกแบบสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้เล่าเรื่องผ่าน แนวความคิดในสุนทรียศาสตร์วาปี-ซาบิ อาทิ เรียบง่าย ทรุดโทรมและรกร้าง หรือ ซาบิ (Sabi) ทั้งนี้ได้ พัฒนาต่อเนื่องจาก ‘ซาบิ’ ให้ดูสง่างาม และเรียบง่ายตามแนวความคิดของ ‘สุกิ’ (Suki) และทำให้ ผู้บริโภคที่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายพอใจ ซึ่งเป็นความนิยมแฟชั่นที่มีหนึ่งเดียว และเน้นรูปแบบ แนวความคิดทางศิลปะ(Wearable Art) หรือแฟชั่นสร้างสรรค์ การออกแบบมีอารมณ์(Mood)เป็น ธรรมชาติ และสะท้อนการชื่นชมความงาม ของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา จากการวิจัย พบว่า มีความเป็นไปได้ อีกหลายวิธีการในการออกแบบ รวมทั้งยังท้าทายความสามารถของนักออกแบบด้วย

บทที่ 4

สรุปผลงานทดลองออกแบบ

สรุป การทดลองออกแบบ ผู้วิจัยได้ใช้แรงบันดาลใจในการออกแบบสร้างสรรค์ เสื้อผ้าแฟชั่น 5 ชุด จาก แนวความคิดของสุนทรียศาสตร์ ‘วาปี-ซาบิ’ โดยเน้นที่ สุนทรียศาสตร์ ‘ซาบิ’ และโครงสร้างเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มของชาวญี่ปุ่น รวมทั้งพฤติกรรมเครื่องนุ่งห่มที่ผ่านมาในอดีต และเอโนโซ ตลอดจนคุณลักษณะ ผ้าและสิ่งทอที่ทรุดโทรมผ่านกาลเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สัญลักษณ์ ที่ใช้เทคนิค ซาซิกโกะ และคินทสึจิ ประยุกต์ใช้เป็นการปักประดับต่างๆ จนได้โครงเสื้อและส่วนประกอบจนเป็นภาพเงา (Silhouette) ตามที่ได้ร่างแบบเพื่อตัดเย็บ ในขณะที่ออกแบบสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้เล่าเรื่องผ่าน แนวความคิดในสุนทรียศาสตร์วาปี-ซาบิ อาทิ เรียบง่าย ทรุดโทรมและรกร้าง หรือ ซาบิ (Sabi) ทั้งนี้ได้ พัฒนาต่อเนื่องจาก ‘ซาบิ’ ให้ดูสง่างาม และเรียบง่ายตามแนวความคิดของ ‘สุกิ’ (Suki) และทำให้ ผู้บริโภคที่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายพอใจ ซึ่งเป็นการนิยามแฟชั่นที่มีหนึ่งเดียว และเน้นรูปแบบ แนวความคิดทางศิลปะ (Wearable Art) หรือแฟชั่นสร้างสรรค์ การออกแบบมีอารมณ์ (Mood) เป็น ธรรมชาติ และสะท้อนการชื่นชมความงาม ของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา จากการวิจัย พบว่า มีความเป็นไปได้ อีกหลายวิธีการในการออกแบบ รวมทั้งยังท้าทายความสามารถของนักออกแบบด้วย

4.1. ทบทวนแนวความคิดจากสุนทรียศาสตร์ วาปี-ซาบิในการออกแบบ

วาปี-ซาบิ เชื่อมโยงกับบริบทของ การมองเห็นธรรมชาติในทุกมิติ ในทุกอนุภาค มนุษย์และ ปรากฏการณ์ กับความเป็นจริง ความเข้าใจคุณค่าของความว่างเปล่า รวมทั้งสิ่งๆ ที่ไม่มีอะไรสมบูรณ์ แบบ ไม่สมบูรณ์แบบ ความไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน และความไม่ครบถ้วน ไม่บริบูรณ์ เป็นความงามที่ไม่ สามารถอธิบายได้ชัดเจน แนวความคิดจาก ‘ซาบิ’ คำที่มีนัยยะของความหมายที่ลุ่มลึก เป็นความงาม ที่มีความหมายถึง ความว่างเปล่า และเหงาในเวลานั้นๆ แต่มากกว่า การระลึกถึงความหลัง ความเหงา และ ว้าเหว่ รวมทั้ง สันโดษ และยังหมายถึง ความเศร้าหมอง ความลึกลับ ความมีนัยยะหลากหลาย น่าสงสัย น่าอนาถ อสมมาตร และความยากไร้ พื้นผิวหยาบ เรียบง่าย เก๋ๆ ในเชิงศิลปะ และ ภาพลักษณ์ของสุนทรียศาสตร์

ตัวอย่างของกวีนิพนธ์ของ มัทสึโอะ บาโช (Reichold, 2008, as cite in Basho, 1662-1694) ที่ใช้ แนวความคิดของ วาปี-ซาบิ ที่สร้างบรรยากาศของ ความปรารถนา การสัมผัสธรรมชาติ และการ ดำเนินไปของสิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะไม่ยั่งยืนถาวร

สุนทรียศาสตร์ญี่ปุ่น 3 คำเป็นการเชื่อมต่ออย่างชัดเจน ด้วยกันคือคินทสึจิ (Kintsugi) การ ซ่อมแซมสิ่งที่แตกหัก ชิบุซา (Shibusa) รูปทรงไม่ปกติ เรียบง่าย ความงามที่เหนือกาลเวลา และมุโจ (Mujo) ความไม่ยั่งยืนของของสิ่งต่างๆ ความจริงที่ไม่ถาวร และความเปลี่ยนแปลงไปของธรรมชาติ ความร่วงโรยที่แน่นอน ความรู้สึกโหยหาของสิ่งที่หายไป ตลอดจนความหดหู่ ความเป็นอนิจจัง เสมือน ดอกไม้ที่เพิ่งผลิดอก และเติบโต จนถึงช่วงของความเหี่ยวเฉาไป ซึ่งชาวญี่ปุ่นมองเห็นความเป็นอนิจจัง ของสิ่งต่างๆ เหมือนกับการสะท้อนให้เห็น ความผันแปร ความหมุนเวียนเปลี่ยนไปของชีวิตมนุษย์

ดังนั้นผลงานงานศิลปะคือผลสะท้อนความไม่ยั่งยืนของชีวิต ชาวญี่ปุ่นก็กล้าที่แสดงผลงานที่สะท้อนคุณภาพของความเป็น “วาปี-ซาปี” เพราะความไม่ยั่งยืน และความเป็นอนิจจังของชีวิต

แนวความคิดสุนทรียศาสตร์ของวาปี-ซาปี เกี่ยวข้องกับ เอนโซ (enso) อย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ เป็นศิลปะ วงกลมที่สมบูรณ์แบบ ได้จากฝึกปฏิบัติจิตใจให้สงบนิ่งหรือสมาธิ โดยแสดงให้เห็นเส้นวงกลมที่หมายความว่าถึง ธรรมชาติที่ไม่ยั่งยืน อนิจจัง เปรียบดั่งสีของฟูกันที่มีเวลาจี๊ดจาง ไม่ดำขลับเหมือนกับสีดำของหมึกในตอนต้นที่จืดฟูกัน และเปรียบประดุจความไม่มีตัวตน ไม่มีเขา หรือเรา ไม่มีหน้าหรือหลัง มีแต่ปัจจุบัน ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะเซน ได้ยืนยันว่าลักษณะของผลงานเอนโซว่า เรียบง่าย อสมมาตรเข้มงวด มีความประเสริฐหรือคุณความดี ความสูงส่ง ความเงียบสงบ ความละเอียดอ่อน และลึกซึ้ง ความเป็นอิสระไม่ติดกับอะไร ตลอดจนแสดงออกถึงความเป็นธรรมชาติ

4.2. กระบวนการออกแบบและการผลิต

การปรับแก้ให้เหมาะสม เป็นเรื่องสำคัญ ในการออกแบบเสื้อผ้า เส้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งทั้งขนาดและองศา การการแก้ไขงานที่สำเร็จส่วนหนึ่งช่วยประหยัดงบประมาณได้ส่วนหนึ่ง แต่ทำให้ผ้าซ้ำได้ มิติของงานเสื้อผ้า ที่ต้องคุมทั้งสไตล์ที่เรียบง่าย และแสดงทั้งภาพลักษณ์ของ “วาปี-ซาปี” ที่ต้องประกอบด้วย อารมณ์ (Mood) ภาพลักษณ์ (Look) รูปแบบ (Style) รูปร่าง (Shapes หรือ Silhouette) รูปทรง (Form) นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึง เส้น (Line) จังหวะ (Rhythm) สี (Colors) วัสดุ (Materials) ขนาด (Size) สัดส่วน (Proportion) เป็นต้น นอกจากนี้ ยังประสบประสานลวดลาย การออกแบบพื้นผิว เพื่อให้มีความงาม ที่เหมาะสม เป็นมาตรฐาน กับผู้สวมใส่ การร่างภาพ (Sketch design) อาจทำได้ตามแนวความคิด แต่เมื่อทดลองสวมกับร่างกายของนางแบบบางคน อาจดูดี แต่บางตนอาจไม่งามได้

จากการกำหนดชิ้นงาน ทำให้ไม่สามารถเล่าเรื่อง “ความชื่นชมกับความงามที่ผ่านกาลเวลา” ได้โดยสรุป จำเป็นต้องเพิ่มชิ้นงานเพื่อความเหมาะสมกับการสร้างคอลเล็คชั่น (Capsule collection)

4.3. ผลงานสำเร็จ

รูปที่ 38 ความเป็นอิสระไม่ติดกับอะไร “วาบิ” (Wabi) หมายถึง เรียบง่าย อ่อนน้อม ความงามตามธรรมชาติ ซาบิ (Sabi) หมายถึงความความสันโดษ ความรกร้าง และการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา(Overcoat#1)

รูปที่ 39 “วาบิ-ซาบิ” คือ วิถีชีวิตที่น่ายินชม และ ยอมรับความซับซ้อน ของทุกสิ่งธรรมชาติ และในเวลาเดียวกัน ก็เห็นคุณค่า ของเรียบง่าย เข้มงวด มีความสง่างาม ความประเสริฐ หรือคุณค่าที่ดีของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา (Dress#1)

รูปที่ 40 การเชื่อมต่ออย่างชัดเจน ด้วยกันคือคินทสึจิ (Kintsugi) การซ่อมแซมสิ่งที่แตกหัก ชิบูซา (Shibusa) รูปทรงไม่ปกติ เรียบง่าย ความงามที่เห็นอกกาลเวลา และมูโจ (Mujo) ความไม่ยั่งยืนของของสิ่งต่างๆ และความสงบ ถ่อมตน (Dress#2)

รูปที่ 41 ความงามตามธรรมชาติเปรียบเสมือนคราบเวลา เมื่อผ่านไป แสดงความไม่สมบูรณ์ (Imperfect) และจิตวิญญาณ และ ไม่ยั่งยืน (impermanent) ชิบูซา (Shibusa) เป็นทัศนคติ ทางสุนทรียศาสตร์ ที่มีองค์ประกอบสำคัญ คือรูปทรงที่ไม่ปกติ แต่เรียบง่าย (Dress#3)

รูปที่ 42 ความแข็งแกร่ง ความสง่างาม ผลงานเอนโซ (Enso) มักเรียบง่าย อสมมาตร เข้มงวด แสดงคุณค่าความดีถ่อมตน ความสูงส่ง ความเรียบง่าย ความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง ความเป็นอิสระ ตลอดจนแสดงออกถึงความเป็นธรรมชาติ (Overcoat#2)

บทที่ 5

สรุป วิจัย และ ข้อเสนอแนะ

สรุป และ วิจัย

5.1 วิพากษ์คำถามวิจัย

1. ความไม่สมบูรณ์ ความไม่เสร็จสิ้น และสิ่งที่ผ่านกาลเวลาหรือ “ซาบิ” สามารถประยุกต์ใช้ในเสื้อผ้าแฟชั่นสร้างสรรค์ได้จริงหรือไม่

ผลการวิจัย: นับว่าเมื่อได้ทดลองและสรุปผลการออกแบบ โดยใช้แนวความคิด และสุนทรียศาสตร์ “ซาบิ” และพัฒนาให้มีรูปลักษณะ ที่พัฒนาความรกร้าง และคราบของกาลเวลา ให้ตรงตามแนวความคิดของ “สุกิ” (Suki) ซึ่งอาจตรงตามทัศนคติความชอบ และการยอมรับของกลุ่มเป้าหมายแล้วยังได้พัฒนาความรกร้าง และคราบเวลาให้ เรียบง่ายและมีเอกลักษณ์ ตามแนวความคิดของ ‘สุกิ’ ด้วย

2. เทคนิค โบโร (Boro) หรือ การ ปะ ชุน ต่อ (Make do and mend) นำมา ประยุกต์สร้างสรรค์ผลงานแฟชั่นได้จริงหรือไม่

ผลการวิจัย: จากการทดลองการใช้เทคนิคดังกล่าวสร้างสรรค์พื้นผิวได้ดี และได้อารมณ์ที่สัมผัสตามแนวความคิดของ ‘ซาบิ’ ที่ให้ความรู้สึกเศร้าและวังเวงได้ระดับหนึ่ง หากพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ไปตามจารีตของสุนทรียศาสตร์ในยุคโมเดิร์นนิส (Koren,1994) หรือตามทัศนคติความชอบของคนส่วนใหญ่ เช่น การใช้วัสดุชั้นดี อาทิเช่น ผ้าทอจากการใช้เทคโนโลยี และการควบคุมธรรมชาติ เช่น ผ้าแจ็กการ์ด เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องดูประเด็น ซึ่งแตกต่างจากการสร้างสรรค์ผลงาน ‘ซาบิ’ ที่มีความชื่นชมธรรมชาติ จะสัมผัสความรู้สึก(Mood)ที่แตกต่างมาก ทางออกคือการใช้ แนวความคิดของ ‘สุกิ’ ที่พัฒนาความรกร้าง และคราบของกาลเวลา หรือ การสัมผัส Mood ของสถาปัตยกรรม ‘กิงคาคุจิ’ (Ginkakuji Pavillion) ซึ่งได้ผลลัพธ์ที่ดี โดยสร้างสรรค์ความเรียบง่ายและความสง่างาม ของ ‘ซาบิ’ แนวทาง ‘สุกิ’

2. นักออกแบบแฟชั่นชาวญี่ปุ่นใช้ปรัชญาวาปี-ซาบิ จริงหรือไม่

ผลการวิจัย: พบว่า เรอิ คาวาคูโบ ได้ให้ข้อมูลในการแสดงนิทรรศการ Art in Between ที่ The Metropolitan Museum of Art. จริง จากเอกสารประกอบของ การแสดงผลงานของนักออกแบบของ เรอิ คาวาคูโบ(Rei Kawakubo)ในพิพิธภัณฑ์ The Metropolitan Museum of Art (Bolton, 2017. on line) เกี่ยวกับ คาวาคูโบ เรื่องการใช้แนวความคิดเกี่ยวกับ วาปี-ซาบิ ในคอลเล็คชั่น ชื่อ Hole. Autumn-Winter,1982-1983 และ Monster, Autumn-Winter,2014-2015 และอาจใช้อีกหลายคอลเล็คชั่น

ด้วยกันที่ปรากฏ ในนิทรรศการ สำหรับโยจิ ยามาโมโต(Yohji Yamamoto) ยังไม่มีหลักฐานชัดเจน ได้ผลจากการสังเกตเท่านั้น

5.2 วิพากษ์ วัตถุประสงคในการวิจัย

5.2.1 เพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับปรัชญาวาปี-ซาบิ โดยเน้นแนวทาง “ซาบิ”

ผู้วิจัยได้ ค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับปรัชญาวาปี-ซาบิ โดยเน้นแนวความคิด “ซาบิ” และพบการสรุปรูปลักษณะของผลงานนักออกแบบ ซึ่งประยุกต์ผลงานการออกแบบ จากแนวความคิด ของ“ซาบิ” โดยพัฒนารูปลักษณะของ ‘ซาบิ’ ที่มีคราบการเวลา ให้มีความเรียบง่าย สง่างาม และเป็นเอกลักษณ์โดยใช้ชื่อว่า “สุกิ”

5.2.2 เพื่อศึกษาค้นคว้าผลงานนักออกแบบญี่ปุ่นแนวทาง “ซาบิ” เพิ่มเติม

ผู้วิจัยพบว่า ทั้งเรอิ คาวาคูโบ (Rei Kawakubo) และโยจิ ยามาโมโต(Yohji Yamamoto) อาจใช้แนวความคิด ในสุนทรียศาสตร์ ‘ซาบิ’เมื่อพิจารณาจากรูปลักษณะ ของผลงาน ทั้ง คอลเลคชั่น Spring-2022-menswear ของยามาโมโต

5.2.3 เพื่อศึกษาสิ่งที่ผ่านกาลเวลา และทดลองสร้างสรรค์พื้นผิว ด้วยเทคนิค คินทสึงิ(Kintsugi) และซาชิโกะ(Sashiko)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิด ของ ‘ซาบิ’ เช่น อาทิ ผ้าขาด คราบของกาลเวลา รกร้าง ทрудโทรมตามธรรมชาติทดลองซ่อมด้วยเทคนิค เย็บเนาหรือซาชิโกะ(Sashiko) และประยุกต์ใช้การปักประดับให้มีMood เดียวกัน

5.2.4 เพื่อวิเคราะห์แนวความคิด ซาบิ หรือ ความงามที่ผ่านกาลเวลา และทดลองโครงสร้างเสื้อผ้า

ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจ ความงามจากเครื่องนุ่งห่มชาวญี่ปุ่นซึ่งพัฒนาตลอดมาจากสมัยเฮอิอัน (Heian) อาทิ เสื้อโคโซเดะ(Kosedo) โอบิ รวมทั้งพฤติกรรมการนุ่งห่มจากภาพของกรรมกรและ ชามูไร และทดลองออกแบบเป็นโครงสร้างเสื้อผ้า 5 ชุด เป็นโอเอริไค้ท 2 ชุด และชุดเดรส 3 ชุด

5.2.5 เพื่อออกแบบผลงานตามการทดลอง ความงามที่ผ่านกาลเวลา จากสุนทรียศาสตร์ “วาปี-ซาบิ”

ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวความคิดจาก ภาพจริงของสุนทรียศาสตร์ ‘ซาบิ’ ที่มีรูปลักษณะรกร้างให้มีเอกลักษณ์ เรียบง่าย สง่างามตามแนวความคิด ‘สุกิ’

นอกจากนี้ได้ ศึกษาสิ่งที่ผ่านกาลเวลา และทดลองสร้างสรรค์พื้นผิว ด้วยเทคนิค คินทสูกิ และโบโร วิเคราะห์แนวความคิด ความงามที่ผ่านกาลเวลา และทดลองโครงสร้างเสื้อผ้า ตลอดจนการออกแบบ ผลงานตามการทดลอง ความงามที่ผ่านกาลเวลา จากสุนทรียศาสตร์ “วาปี-ซาปี” ได้สำเร็จ

อาจมีข้อวิพากษ์ถึง การออกแบบจากการประยุกต์จากเสื้อผ้าในวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่ยังไม่ หลุดออก จากกรอบของอดีตมากนักของ Dress#1 และ Overcoat#2 ผู้วิจัยได้ตระหนักดีว่า เมื่อใช้แนวความคิด เกี่ยวกับ “สูกิ” แล้ว การออกแบบที่ยังคงเหลือประเพณีดั้งเดิม กลายเป็นกรอบที่หลุดพ้นได้ยากและต้อง ขัดเกลารีกครั้งหนึ่ง ส่วน Overcoat#1 เป็นผลงานที่สามารถ สรุปลงได้เหมาะสม เมื่อวิเคราะห์แล้วพบว่า การเน้นบางอย่างทำให้บางอย่างขาดหายไป ซึ่งยอมรับได้ว่า งานออกแบบนี้ยังไม่เป็นที่พอใจนัก อาจ ทำดีกว่านี้ได้ แต่ไม่สามารถทำให้สมบูรณ์แบบได้เลย

5.3 วิพากษ์ กรอบแนวความคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งกรอบความคิดไว้ 5 ข้อ โดยสรุปคือ การออกแบบสร้างเสื้อผ้าแฟชั่นจากการฝึกใช้ แนวความคิดจากปรัชญาวาปีซาปี โดยการวิเคราะห์ข้อมูล จากสุนทรียศาสตร์วาปี-ซาปี และได้ใช้ แนวความคิดเกี่ยวกับ ความเรียบง่าย ความไม่สมบูรณ์ ความไม่เสร็จสิ้น และสิ่งที่ผ่านกาลเวลา (หมายถึง สังคม ธรรมชาติ หรือ ความไม่ยั่งยืน) ในโลก เช่น ผ้าที่เสื่อมสลายไป เสื้อผ้าที่ขาด วัสดุ ต่างๆที่ไม่สมบูรณ์ด้วยผลกระทบ หรือเกิดจากธรรมชาติ สิ่งที่ยังหลงเหลือ ธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลง เป็นต้น) การชื่นชมกับความงามที่ผ่านกาลเวลา เป็นส่วนหนึ่งของสุนทรียศาสตร์ วาปี-ซาปี ทั้งนี้ ได้เน้น แรงบันดาลใจจาก สิ่งที่ผ่านกาลเวลา หมายถึง เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายในอดีตที่เลือนรางไป ความ เลือนลางของวัฒนธรรม เช่น เสื้อผ้าชายของชาวญี่ปุ่นในยุคเมโม่โรมาจิ ตลอดจน เทคนิคการซ่อมใน สุนทรียศาสตร์วาปี-ซาปี เช่น คินทสูกิ (Kintsugi) การซ่อม เทคนิคการซ่อมเสื้อผ้า เทคนิค โบโร (Boro) และ ปะ ชุน ต่อ (Make do and mend) นำมาสร้างสรรค์ผลงานแฟชั่น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามกรอบความคิดดังกล่าวและได้ประยุกต์ สิ่งที่ค้นพบ อาจยังไม่หลุด พ้นจากกรอบจึงทำให้ผลงานยังไม่แปลกใหม่ ตามที่ผู้วิจัยได้ประเมินตนเอง

รูปที่ 43 Overcoat#1

รูปที่ 44 Dress#1

รูปที่ 45 Dress#3

รูปที่ 46 Dress#3

รูปที่ 47 Overcoat#2

5.4 วิพากษ์ ผลงานโดย คณะกรรมการ

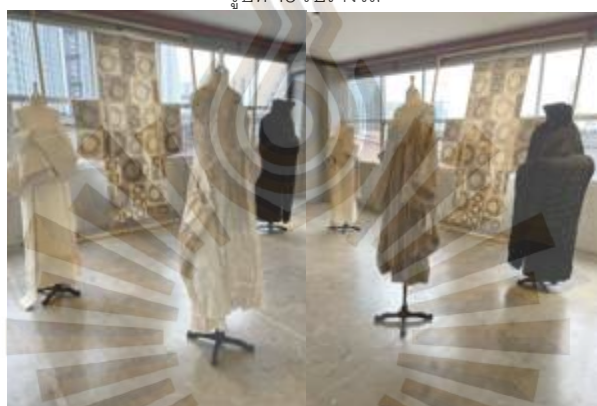
คณะกรรมการประเมินผลงานของการประชุมนานาชาติ ครั้งที่ 12 (International Symposium : Working in Progress #12) วิทยาลัยการออกแบบ มหาวิทยาลัยรังสิตซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ศิลปิน นักออกแบบ ชาวไทยและชาวต่างชาติ ได้ประเมิน กระบวนการในการออกแบบ ความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบโครงสร้างเสื้อผ้า และการออกแบบพื้นผิวตามแนวความคิดของปรัชญาวาปี-ชาปี เพื่อประเมินการออกแบบ การทดลองแนวความคิดของสุนทรียศาสตร์ วาปี-ชาปีกับการออกแบบแฟชั่น เรื่อง “ความชื่นชมสิ่งที่ผ่านกาลเวลา”

ผลการประเมินจากประชากร 5 ได้ประเมินผลงาน เพื่อเผยแพร่ใน International Symposium: Working in Progress; Devil is in Details ครั้งที่ 12 พร้อมข้อมูลวิจัย ได้ยอมรับให้แสดงผลงาน ในเว็บไซต์ <https://workinprogress-symposium.design/show-case/supreeya-suthamtarikul/> ได้ผลการประเมินการวิจัยสร้างสรรค์ ระดับ ดี ร้อยละ 60 และ ดีมาก ร้อยละ 40 โดยให้ความเห็นว่าเป็นผลงานที่

มีการวิจัยที่ดีมาก และ มีการประสมประสาน ระหว่างปรัชญาของญี่ปุ่น และคำสอนใน พุทธศาสนา
สมควรได้รับรางวัล EXCELLENCE AWARD WINNER: Working in Progress #12 (เอกสารแนบ ใน
ภาคผนวก)

รูปที่ 48 รับรางวัล

รูปที่ 49 ผลงาน การชื่นชมความของสิ่งที่ผ่านมาเวลา

5.5 วิพากษ์ การสร้างและทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยกำหนดการใช้แบบประเมินผลเพื่อใช้ในการประเมินของกลุ่มประชากรในการประชุมนานาชาติ Working in Progress: International symposium 12 th ซึ่งจะใช้เป็นแนวทาง ใช้การวัดเจตคติเทคนิคของ ลิเคิร์ต (Likert Technique) หรือแบบสอบถามการประมาณค่า 5 ระดับของ ลิเคิร์ต สเกล การเก็บข้อมูลในการประเมินผล จากคณะกรรมการซึ่งเป็นเป็นร้อยละ ตามคำถามในแบบประเมินผล ซึ่งเกิดอุปสรรคในการประเมินผล โดยคณะกรรมการประเมินจะไม่เปิดเผยชื่อ ในการประเมินผลงาน เพื่อเผยแพร่ และจำเป็นต้องแบบฟอร์มการประเมินผลงาน ตามระเบียบ ซึ่งสร้างโดยวิทยาลัยการออกแบบมหาวิทยาลัยรังสิต จึงไม่สามารถใช้แบบฟอร์มเฉพาะของผู้วิจัยได้ ตลอดจนผลการประเมินที่ได้มาจากกลุ่มประชากร ได้ผลการประเมินในภาพรวม และไม่สามารถดำเนินการ ตามที่เสนอต่อสถาบันวิจัยได้ ซึ่งกลุ่มประชากร ประเมินเพื่อให้เผยแพร่ และยอมรับการออกแบบสร้างสรรค์จากการวิจัยทางมนุษยศาสตร์

5.6 ปัญหา และ อุปสรรค

จากวัตถุประสงค์ และกรอบความคิด เรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญา เพื่อการออกแบบสร้างสรรค์ ยังต้องศึกษาเพิ่มเติม

- 5.6.1 สิ่งที่น่าจะเป็นอุปสรรคสำคัญ คือองค์ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาวาปี-ซาบิ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญ เนื่องจากผลงานวิจัยที่ได้ศึกษาทั่วไปมักให้ข้อมูลตรงกัน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่ายังมีอีกหลายประเด็นที่แตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้ และอาจทำให้ความเข้าใจไขว้เขวได้ ปัญหาเรื่องภาษาญี่ปุ่นอาจนับเป็นอุปสรรคอีกข้อหนึ่ง ที่ไม่สามารถอ่านภาษาแม่ของปรัชญาได้ ประสบการณ์อาจทำให้เข้าใจได้ส่วนหนึ่ง ซึ่งผู้ศึกษาปรัชญาวาปี-ซาบิ และถ่ายทอดเป็นองค์ความรู้ส่วนใหญ่ เป็นชาวต่างชาติ ซึ่งผู้วิจัยเห็นควรศึกษาจากอาทิ เอกสาร และตำรา เป็นภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ผู้เขียนชาวต่างชาติหลายคนยังกล่าวว่า “คนญี่ปุ่นน้อยคนที่จะเข้าใจวาปี-ซาบิอย่างชัดเจน” จึงเป็นเหตุผลว่า สิ่งที่ศึกษาอาจคลาดเคลื่อนได้
- 5.6.2 การศึกษาพระธรรมคำสอน ของพระพุทธเจ้า น่าจะเป็นรากฐานสำคัญ และลึกซึ้ง เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษา แนวความคิดของปรัชญาและสุนทรียศาสตร์ ‘วาปี-ซาบิ’ ซึ่งเป็นข้อสรุปบางคำ ซึ่งนักออกแบบทั่วไป ได้แนวความคิด และรูปแบบมาเพื่อสร้างสรรค์เท่านั้น หากศึกษาจากคำสอนของพุทธศาสนาโดยตรงแล้วน่าจะ ได้ผลงานที่มีรูปแบบใหม่ และ แนวความคิดที่เกี่ยวกับการชื่นชมความที่ผ่านกาลเวลา หรือ ‘ซาบิ’ยังมีโอกาส ที่จะ สร้างสรรค์หลายแนวทาง และท้าทายมากกว่า เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับสงคราม ของเรอิ คาวาคูโบ (Rei Kawakubo) หรือ ดอกไม้ในสวนของโยจิ ยามาโมโต (Yohji Yamamoto)
- 5.6.3 การออกแบบแฟชั่นที่ใช้ ‘ซาบิ’ เป็นหลักด้วย Mood ให้กับกลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่นั้นเป็นไปได้ น้อย หากเป็นผู้บริโภคกลุ่มเล็กหรือ Niche Market mujชอบแนวทางความงามที่ผ่านกาลเวลา อาจมีส่วนน้อย และเป็นกลุ่มเฉพาะเท่านั้น สำหรับการคาดการณ์ลูกค้ากลุ่มรองลงมา อาจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม การออกแบบ สร้างสรรค์ตามแนวทาง ‘วาปี- :ซาบิ’ ก็เหมาะสมแล้ว คือการทำเพียงชิ้นเดียว หากปรับสวมนใส่ได้ในชีวิตประจำวัน ก็จะเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป ซึ่งลดคุณค่าของการสร้างสรรค์ศิลปะมากไป
- 5.6.4 การสร้างสรรค์ที่ใช้ผ้าทอไทย เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้มีการใช้งบประมาณสูง หากต้องทำงานวิจัยที่เกี่ยวกับธรรมชาติ อย่าง แนวความคิด ‘วาปี -ซาบิ’แล้ว ผ้าทอยังสมควรใช้

5.7 บทสรุป

รูปที่ 50-54 Overcoat#1 และ details

จากแรงบันดาลใจเสื้อคลุมฟางขาวในอดีต ผู้วิจัยได้ใช้การจับจีบเป็นสัญลักษณ์แทนเส้นฟาง และคงความเรียบง่ายประสมประสาน รูปทรงอิสระตามธรรมชาติ แทนค่า ชั้นของเสื้อฟาง ชั้นบนและล่าง สร้างสรรค์เป็นเสื้อคลุม โอเวอร์โค้ท ในรูปลักษณะ หรือลวดของผลงานจะเห็นความใหม่และเก่าประสมประสานกันอยู่ ในทางตรงกันข้ามการนำเสนอผลงานออกแบบชุดนี้มีข้อบกพร่องคือ มีน้ำหนักมากเกินไป ในขณะที่ผลิต มีปัญหาเรื่องรูปทรงจึงเลือกใช้ผ้าซับในแข็ง เพื่อให้รูปทรงอยู่ตัว ถึงแม้การออกแบบจะดี แต่ในการใช้ประโยชน์ เสื้อตัวดังกล่าว มีน้ำหนักมากเกินไป

รูปที่ 55-58Dress#1

จากแรงบันดาลใจ เสื้อกิโมโนเก่าแก่ตั้ง ยุค เอโดอัน หรือที่เรียกว่า โคโซเดะ ประกอบด้วยการพัน โอบิที่เอว ผู้วิจัย ได้ออกแบบประยุกต์โคโซเดะเป็นเดรส สร้างสัญลักษณ์ความยุ่งเหยิงและสับสน ใน ความหมายของ ‘ วาปี-ซาบิ’ ที่ลุ่มลึก เข้าใจยาก ใช้สัญลักษณ์ การพัน ธรรมชาติ ตลอดจนการทนค่า ความไม่ยั่งยืน และเวลาที่ไม่หยุดนิ่ง จำเป็นต้องทดลอง มากกว่านี้ จึงจะได้ผลงานที่สุดยอด หรือ Mono no Aware ได้ ผู้วิจัยต้องการ แสดงความชื่นชมของเสื้อผ้าในอดีต จึงสรุปที่รูปทรงดังรูปด้านบนนี้

รูปที่ 59-63 Dress#2

จากแรงบันดาลใจจากพฤติกรรมการแต่งกายของชาวมุไร ในอดีตในยุคเฮอิอัน ทั้งการทำงานนอกบ้าน และการสวมเสื้อกิโมโนในสภาพที่สะดวกในการยืนหรือต่อสู้ พวกเขาจะดึงเสื้อแขนหนึ่งออก ปล่อยให้หลุดอยู่ที่เอว และทำงานนั้นๆ เมื่อใช้แรงบันดาลใจนี้ และสร้างสรรค์ในลักษณะนี้ ยังไม่มีความใหม่พอก ยกเว้นตอบโต้ของแนวความคิด ‘ซาบิ’ ได้ คือสภาพของเสื้อผ้าที่ทรุดโทรม และผ่านกาลเวลา อาจทำให้ผู้ชมเห็นว่า ผู้วิจัยใช้รูปแบบของทฤษฎี รื้อสร้าง (Deconstruction) คือ รื้อชิ้นส่วน แล้วสร้างใหม่ อันที่จริงได้นำหลักการของพฤติกรรมสวมกิโมโน ของชาวญี่ปุ่นโบราณมาใช้ เมื่อต้องการสร้างความท้าทายให้กับชุดนี้ อาจไม่ต้องใช้รากฐานของชุดกิโมโน แต่ใช้ความเป็นเสื้อผ้ายุคใหม่ที่ใช้คำว่า “หลุด” หรือ “ถอด” แล้วมาค้นหาความคิดใหม่จะดีกว่า นักออกแบบจะค้นพบแนวทางใหม่มากมาย ในทางกลับกัน นักออกแบบต้องทดลองมาก เพราะในช่วงของความนิยมรูปแบบ “ดีคอน” มีผู้ทดลองหาแนวทางแทนค่าหลากหลาย จากพฤติกรรมของคนที่ต้องการถอดเสื้อ ของนักเดินทางเพื่อสะดวกในการใช้ชีวิตในช่วงนั้นๆ ที่ไม่อาจทิ้งเสื้อ เช่น นำมาผูกเอว และอื่นๆ เป็นต้น

รูปที่ 64-68 Dress#3

จากแรงบันดาลใจของเสื้อผ้า ที่เสื่อมสภาพ เสื้อที่แขนหลุดจากการเย็บ ตะเข็บที่หลุด และผ้าที่ขาด มีโอกาสในการสร้างสรรค์มากมาย ในสภาพความงามแบบ ‘ซาบิ’ หากนักออกแบบต้องการสร้างสรรค์ผลงานให้แตกต่าง ต้องพิจารณาการออกแบบกลุ่มดีคอนสตรัคชันนิสม์ ที่ทดลองผลงานหลากหลาย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้โครงแบบ ของชุดกิโมโนของบุคคลชั้นสูงในอดีต ประสมประสานกับชุดเดรสพื้นฐานรวมทั้ง การประดับให้เกิดลุคของความรกรุงราญซาบิด้วย นักออกแบบจะต้องค้นหาความคิดให้ลึกซึ้ง เพื่อหาทางออกให้ใหม่ กว่าที่วิจัยครั้งนี้ โดยการใช้แนวความคิดจากสุนทรียศาสตร์ และเรื่องราวที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ จะดีกว่าการใช้เครื่องนุ่งห่ม และแนวความคิดจาก ‘ซาบิ’ เท่านั้น

รูปที่ 69-73 Overcoat #2

จากแรงบันดาลใจของแบบตัดกิโมโน และข้อสรุปของสุนทรียศาสตร์ จากแนวความคิด ของผลงานซิลปะเอนโซ (Ensō) ที่เรียบง่าย อสมมาตร เข้มงวด แสดงคุณความดีถ่อมตน ความสง่างาม ความเงียบสงบ ความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง ความเป็นอิสระ ตลอดจน แสดงออกถึงความเป็นธรรมชาติ ได้นำมาใช้ในการออกแบบชุดที่ลวดลายซ้ำ และแสดงให้เห็นความไม่สมบูรณ์ที่ เปิดตะเข็บออก ทั้งนี้ รูปแบบนี้มีสภาพที่มองเห็นลักษณะกิโมโนชัดเจนเกินไป ขาดอิสระในความคิด และอิสระของรูปแบบ จนไม่เห็นความคิดใหม่ ยกเว้นปก หากนักออกแบบจะนำแนวความคิดของเอนโซมาออกแบบ จะเป็นอิสระกว่าการใช้โครงเสื้อของเครื่องนุ่งห่มชาวญี่ปุ่น

5.8 ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งต่อไปน่าจะ ทำการวิจัยเพื่อทดลองใช้แนวความคิด จากคำสอนของพุทธศาสนา หรือ พุทธธรรม มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ศิลปะผ่านสื่อเสื้อผ้า เพื่อความเข้าใจและตระหนักถึง ความเป็นจริงของธรรมชาติของมนุษย์ ความเป็นไปที่เกิดขึ้น และความเปลี่ยนแปลงไป เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างแนวความคิดในธรรมชาติทั่วไป ที่ได้ศึกษาจากปรัชญาวาปี-ชาปี และ พุทธศาสนานิกายเซน

ทั้งนี้ ข้อเสนอแนะที่ได้สรุปหลังการศึกษาและออกแบบสร้างสรรค์ จากการทำวิจัยเรื่อง

5.8.1 นักวิจัยที่สนใจในเรื่องของสุนทรียศาสตร์ และแนวความคิดของปรัชญาวาปี-ชาปีนั้น ควรศึกษาพุทธศาสนาหลักทีละขั้นก่อน ผู้ศึกษาอาจพบว่าประเด็นสำคัญจากธรรมชาติรอบตัว เปรียบเทียบได้กับการสร้างสรรค์ศิลปะเอนโซ ซึ่งเป็นแนวความคิดจากปรัชญาวาปี-ชาปี ดังนี้คือ

สุนทรียศาสตร์ของเอนโซ (Ensō) มักเรียบง่าย อสมมาตร เข้มงวด แสดงคุณความดี ความสูงส่ง ความเงียบสงบ ความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง ความเป็นอิสระ ตลอดจน การแสดงออกถึงความเป็นธรรมชาติ

5.8.2 การออกแบบโดยทั่วไป ไม่ควรยึดมั่นกับรูปธรรม หรือใช้ความคิดเพียงความคิดเดียว เพื่อให้ได้ผลงานใหม่ๆ

การออกแบบโดยใช้แนวความคิด ผู้ศึกษาควรนำแนวความคิดนั้น ไปหาความหมาย หรือ การตอบคำถาม ว่า ลอยลม คืออะไรบ้าง ควรใช้วิธี Brainstorming แสดงความคิดจากแนวความคิดนั้นๆ เป็นรูปธรรม ที่เกี่ยวข้อง เช่น คืออะไรได้บ้าง เช่น นก คือสัตว์ที่บินได้ ทำไม เป็นคำถามที่จะได้ผลของการกระทำนั้น บินได้ ดูเหมือนเบา และ เบา สามารถแทนค่ากับ กระดาษเบา ขนนกเบา และถ้าจะใช้ แนวความคิดว่า "เบา" จะออกแบบอย่างไร จากกระดาษและขนนก เป็นต้น

การออกแบบโดยใช้แนวความคิด อาจมีอีกวิธีอีกทีเช่น การทดลองจากแสงเงาของรูปธรรมนั้นๆ อย่างเช่น ศิลปินกลุ่มนามธรรม หรือ Abstract เช่น โมเน่ (Monet) หรือ

กลุ่มที่ประยุกต์เส้นของรูปทรงมาจากสิ่งของจริงที่โดนแสงส่อง หรือการใช้เส้นรอบรูป เช่น จากแมลงปอ มาประยุกต์เป็นเครื่องเฮลิคอปเตอร์ เป็นต้น สำหรับการทดลอง เป็นการแก้ปัญหา เพื่อสร้างสรรค์ได้อีก เช่น ลอยในลม ลอยในน้ำ เป็นต้น

5.8.3. การออกแบบที่ใช้แนวความคิดตรงไปตรงมา อาจทำให้ความคิดสร้างสรรค์ถูกตีกรอบ ทำให้ไม่สามารถคลี่คลายการออกแบบได้ จึงจำเป็นต้องมีการกระจายความคิดต่างๆ ในรูปแบบ Brainstorming หรือ Balloon ideas เช่นเดียวกัน หรืออาจใช้เรื่องราวจาก Brainstorming ที่เป็นเรื่อง ต่อเนื่อง หรือ เรื่องเชื่อมโยง ทำให้มีโอกาสการสร้างสรรค์ผลงาน ไม่เพียงแต่ใช้ ความคิดของนัก ออกแบบ ที่สะสมประสบการณ์จนเป็นความคิดที่มาจากตนเอง(Intuition) เช่น

ผลงาน “ซาบิ” ของคาвакуโบ อาจใช้คำว่า “ทำลาย” มากระจายความคิด (Brainstorming หรือ Balloon ideas) ซึ่งเป็นการตอบคำถามว่า อะไรที่หมายถึงการทำลาย เช่น สงคราม (จะเป็นสงครามอะไรนั้น นักออกแบบอาจสื่อด้วยความชัดเจนหรือไม่ชัดเจนก็ได้ หาก ชัดเจนอาจมีประเด็นถกเถียงซึ่งอาจมีผลกระทบ และถูกฟ้องร้องได้ จึงควรเก็บข้อมูล ไว้เป็นกลางๆไม่เปิดเผย) อาทิเช่น สงครามหมายถึง ความล่มสลาย พังทลาย เมื่อ ติความให้เกี่ยวกับเสื้อผ้า กลายเป็นเสื้อผ้าที่ถูกทำลาย ซึ่งคิดจากสภาพเสื้อผ้าที่ สมบูรณ์ เป็นเสื้อผ้าที่ไม่สมบูรณ์ อันเกิดจากการทำลาย ตะเข็บแตกออกและยุ่ย และ รายละเอียดของเสื้อผ้าที่ระบุ สภาพภูมิศาสตร์ ตามผลลัพธ์ของผลงาน เรอิ คาвакуโบ (รูป 1-3, Fall, 2022)อ้างแล้ว และหรือการใช้งานของเสื้อผ้าที่ได้ผลหลังจากซักแล้ว หรือผลจากการใช้ซ้ำ

บทสรุป

ผู้วิจัยเห็นประโยชน์ ในการวิจัยออกแบบสร้างสรรค์ เพื่อมีส่วนช่วยในการค้นหาช่องทาง การ สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบเรียบง่าย ลดต้นทุนการผลิตให้มีส่วนช่วยชุมชน โดยให้มี เอกลักษณ์ เฉพาะ ให้มีโอกาสจำหน่าย ผลผลิตประจำท้องถิ่น ให้ยั่งยืน

รายการเอกสารอ้างอิง

หนังสือ

Juniper, Andrew. 2003. *Understanding the Zen Philosophy of Beauty in Simplicity: Wabi Sabi The Japanese Art of Impermanence*. Tokyo: Tuttle

Kepton, Beth. 2018. *WABI SABI Japanese Wisdom for a Perfectly Imperfect life*. London: Piatkus.

Koren, Leonard. 1994. *Wabi-Sabi for Artists Designer Poets and Philosophers*. Berkeley: Stone Bridge.

Polhemus, Ted. 1994-1995. *Street Style Subculture*. London: Thames & Hudson.

Posner, Harriet. (2015) *Marketing Fashion*. 2 ed. London: Lawrence King Publishing.

Reichhold, Jane. (2013) Translator. Basho: *The Complete Haiku, Matsuo Basho*. New York: Kodansha USA Publishing

Tenji, Itoh. 1993. *Wabi Sabi Suki. The Essence of Japanese Beauty* Tokyo: Cosmo Public Relations Corps.

รายงานการวิจัย

สุปรียา สุธรรมธารีกุล(2562). *การใช้แนวความคิดจากปรัชญาวาปี ซาบี กับการสร้างสรรค์ผลงานแฟชั่นดีไซน์ เรื่อง “ธรรมชาติ:ความไม่ยั่งยืน”* (รายงานการวิจัย).ปทุมธานี:มหาวิทยาลัยรังสิต

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

Bolton, Andrew. 2017.(on line). *Comme des Garçons*. (on line). Available from <https://www.metmuseum.org/met-publications/rei-kawakubo-comme-des-garcons-art-of-the-in-between>.

Boro August 3, 2015. (on line). Available from <https://www.heddels.com/August3,2015/all-about-boro-the-Japanese-patchwork/>

Comme des Garçons. 2022. (on line). Available from [http://www.the-d-lover.com/en/2012/09/14/from-chaos-to-couture/Commes des Garçons](http://www.the-d-lover.com/en/2012/09/14/from-chaos-to-couture/Commes%20des%20Garçons).

Comme des Garçons. (on line). Available from <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1994-ready-to-wear/comme-des-garcons>. 1994.

Comme des Garçons. (on line). Available from <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1994-ready-to-wear/comme-des-garcons>. 1994.

Comme des Garçons. (on line). Available from <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1998-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/details#48>. 1996

Comme des Garçons. 1997. (on line). Available from <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1997-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/details#17>.

Comme des Garçons. 1997. (on line). Available from <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-1997-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/details#28>.

Comme des Garçons. 1998. (on line). Available from <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1998-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/collection#42>.

Comme des Garçons. 1998. (on line). Available from <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1998-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/details#54>.

Comme des Garçons. 2022. (on line). Available from <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/collection#3>.

Comme des Garçons. 2022. (on line). Available from <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/collection#5>.

Comme des Garçons. 2022. (on line). Available from <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2022-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/collection#8>.

Danielle Whitfield (<https://www.ngv.vic.gov.au/collecting-comme/rei-kawakubo-reframing-fashion/>)

Enso. (on line). Available from <https://en.wikipedia.org/wiki/Enso#/media/File:Enso.jpg>

History of Japanese aesthetics Kamakura Mujo. November 11,2019. (on line) Available from <https://www.interactiongreen.com/history-of-japanese-aesthetics-kamakura-mujo/>

History of Japanese Aesthetics Muromachi Wabi-Sabi. November 24, 2019. (on line) Available from <https://www.interactiongreen.com/history-of-japanese-aesthetics-muromachi-wabi-sabi/>

Japanese textiles. 2013/05. (on line). Available from <https://onestitchattime.files.wordpress.com/2013/05/japanuese-textiles.jpg>.

Japanese aesthetics History. (November21,2019) Available from <https://www.interactiongreen.com/japanese-aesthetics-history/>

Japanese warriors. (on line). Retrieved from <https://www.alamy.com/stock-photo/japanese-warriors.html?page=3&sortBy=relevant>

Japonisme. N.D. (on line). Available from <https://en.wikipedia.org/wiki/Japonisme>

Kimono. (on line). Available from https://en.wikipedia.org/wiki/File:Kimono_backshot_by_sth_der.png

Kintsugi. (on line) Available from <https://www.marumura.com/kintsugi/>

Make mend and do. (on line) Available from <https://www.youtube.com/watch?v=-gsom8XF9zU>

Make Do and Mend. (on line) Available from <https://www.iwm.org.uk/history/10-top-tips-for-winning-at-make-do-and-mend#:~:text=The%20government%2Dbacked%20'Make%20Do,essential%20part%20of%20wartime%20life>. N.D.

Make Do and Mend. (on line) Available from https://en.wikipedia.org/wiki/Make_Do_and_Mend#:~:text=Make%20Do%20and%20Mend%20was,during%20the%20Second%20World%20War.

Marinucci, Lorenzo. 2018. (on line). *Sabi and irony. The cross-cultural aesthetics of Ōnishi Yoshinori*. (on line) Available from Sabi and irony. The cross-cultural aesthetics of Ōnishi Yoshinori. *Studi di estetica* anno XLVI, IV serie, 1/2018 ISSN 0585-4733, ISSN digitale 1825-8646, DOI 10.7413/18258646046.

Matsunobu, Koji. (on line). *“Art of Simplicity: Teaching Japanese Spritual Arts*. (on line) Available from Art_of_simplicity_Teaching_Japanese_spir.pdf Chapter 21. (No date)

Mino. (on line) Available from [https://en.wikipedia.org/wiki/Mino_\(straw_cape\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Mino_(straw_cape)) (No date).

Mino. (on line). Available from https://en.wikipedia.org/wiki/File:Straw_namahage.2.jpg. (No date).

Noh. (on line). Available from <https://www.britannica.com/art/shite>. (No date).

Rei Kawakubo Reframing Fashion. N.D. (on line). Available from <https://www.ngv.vic.gov.au/collecting-comme/rei-kawakubo-reframing-fashion/>

Symbolism. (on line) [https://en.wikipedia.org/wiki/Symbolism_\(movement\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Symbolism_(movement))

Samurai. (on line). Available from <https://www.thecollector.com/bushido-code-samurai-warriors/>
<https://en.wikipedia.org/wiki/File:Gaa0-ksge3jpg>

Sashiko. 2018/03. (on line). Available from <https://www.heddels.com/2018/03/repair-decoration-and-martial-arts-the-history-of-sashiko/>

Tenji, Itoh. 1993. *Wabi Sabi Suki. The Essence of Japanese Beauty* Tokyo: Cosmo Public Relations Corps.

Torn clothes. (on line). Available from <https://www.istockphoto.com/th/รูปถ่าย/เสื้อลายทาง-gm898092362-247777816?phrase=torn%20clothes>

Torn clothes. (on line). Available from <https://www.istockphoto.com/th/รูปถ่าย/ด้านหลังของชายคนหนึ่งที่มีเสื้อยืดสีขาวขาด-gm485870443-38148892?phrase=torn+clothes>

Torn clothes. (on line). Available from <https://www.artstation.com/blogs/djamezzz/e7Zq/torn-cloth-alphas>

Torn fabric. (on line). Available from <https://www.shutterstock.com/image-illustration/grey-torn-fabric-3d-render-image-1479261260>.

Whitfield, Danielle. (No date). *Comme/Rei Kawakubo reframing fashion*. Available from <https://www.ngv.vic.gov.au/collecting-comme/rei-kawakubo-reframing-fashion/>

Wikipedia. Available from <https://en.wikipedia.org/wiki/File:Matsuura-Byobu-by-Iwasa-Matabei.png>

Wikipedia. *Japanese clothing*. Available from https://en.wikipedia.org/wiki/Japanese_clothing

Yohji Yamamoto. 2022. (on line). Available from <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2022-menswear/yohji-yamamoto/slideshow/collection#13>.

Yohji Yamamoto. 2022. (on line). Available from <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2022-menswear/yohji-yamamoto/slideshow/collection#27>.

Yohji Yamamoto. 2022. (on line). Available from <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2022-menswear/yohji-yamamoto/slideshow/collection#28.2022>.

ภาคผนวก

แบบฟอร์มการประเมินผลงานวิจัยสร้างสรรค์ วิทยาลัยการออกแบบ มหาวิทยาลัยรังสิต

The evaluation form for International committee: Working in Progress Theoretical practice in Wabi-Sabi Philosophy for Creating Fashion design “the appreciation of Decay” แบบฟอร์มประเมินผล ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ “การชื่นชมความงามของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา”							
Items	Evaluation Items	1 ต้อง ปรับ ปรุง	2 (D- D+) น้อย	3 (C- C+) พอใช้	4 (B- B+) ดี มาก	5 (A- A+) ดี มากที่สุด	remarks
1	The creative work demonstrates each stage of the design process. ผลงานสร้างสรรค์แสดงให้เห็น ขั้นตอนในกระบวนการออกแบบ						
2	The work includes an adequate description of the topic/concept and employs an effective approach/ methodology including the analysis and synthesis, resulting in an exceptional output. ผลงานตรงตามข้อเรื่อง แนวความคิด และมีประสิทธิภาพ โดยวิธีการวิจัยแสดงให้เห็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผลงานเป็นที่ยอมรับได้						
3	The work can demonstrate the academic progression and serve as evidence of academic development. ผลงานแสดงให้เห็น ความก้าวหน้าทางวิชาการและเป็นข้อมูลในการพัฒนาวิชาการ						
4	The work is useful to the community/society, offering a new body of knowledge or invention, resulting in the issuance of patents or international publication. ผลงานมีประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม นำเสนอองค์ความรู้ใหม่และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ผลงานสามารถแสดงให้เห็นถึงความเป็นต้นแบบ และสามารถแสดงเป็นผลงานนานาชาติได้						
5	The work can demonstrate the sense of and new approach of “The Appreciation of Decay” ผลงานแสดงความรู้สึก และการนำเสนอมุมมองใหม่ ของ “การชื่นชมความงามของสิ่งที่ผ่านกาลเวลา” ได้						

หมายเหตุ แบบประเมินของกลุ่มคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลส่วนหนึ่งจาก แบบประเมินของคณะกรรมการInternational Symposium: Working in Progress ของ วิทยาลัยการออกแบบ มหาวิทยาลัยรังสิต ข้อ1-5 สำหรับข้อ5 ได้ประยุกต์โดยเติมชื่อวิจัย

แบบประเมินผลการวิจัยสร้างสรรค์ปรับปรุง

The evaluation form for International committee: Working in Progress Theoretical practice in Wabi-Sabi Philosophy for Creating Fashion design “the appreciation of Decay” แบบฟอร์มประเมินผล ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ “การชื่นชมความงามของสิ่งที่ผ่านมาเวลา”							
Items	Evaluation Items	1 ต้อง ปรับปรุง	2 (D- D+) น้อย	3 (C- C+) พอใช้	4 (B- B+) ดี มาก	5 (A- A+) ดี มากที่สุด	remarks
1	The creative work demonstrates each stage of the design process. ผลงานสร้างสรรค์แสดงให้เห็น ขั้นตอนในกระบวนการออกแบบ						
2	The work includes an adequate description of the topic/concept and employs an effective approach/ methodology including the analysis and synthesis, resulting in an exceptional output. ผลงานตรงตามชื่อเรื่อง แนวความคิด และมีประสิทธิภาพ โดยวิธีการวิจัยแสดงให้เห็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผลงานเป็นที่ยอมรับได้						
3	The work can demonstrate the academic progression and serve as evidence of academic development. ผลงานแสดงให้เห็น ความก้าวหน้าทางวิชาการและเป็นข้อมูลในการพัฒนาวิชาการ						
4	The work is useful to the community/society, offering a new body of knowledge or invention, resulting in the issuance of patents or international publication. ผลงานมีประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม นำเสนอองค์ความรู้ใหม่และการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ผลงานสามารถแสดงให้เห็นถึงความเป็นต้นแบบ และสามารถแสดงเป็นผลงานนานาชาติได้						
5	The work can demonstrate the sense of and new approach of “The Appreciation of Decay” ผลงานแสดงความรู้สึก และการนำเสนอมุมมองใหม่ของ “การชื่นชมความงามของสิ่งที่ผ่านมาเวลา” ได้						
6	Surface design with Kintsugi and Boro techniques can be applied in fashion design การออกแบบพื้นผิวด้วยเทคนิค คินทซูกิ และโบโร สามารถประยุกต์ใช้ในการออกแบบแฟชั่นสร้างสรรค์ได้						

หมายเหตุ แบบประเมินของกลุ่มคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลส่วนหนึ่งจาก แบบประเมินของคณะกรรมการInternational Symposium: Working in Progress ของ วิทยาลัยการออกแบบ มหาวิทยาลัยรังสิต ข้อ1-5

สำหรับข้อ5 ได้ประยุกต์โดยเติมชื่อวิจัยเข้าไป ส่วนข้อ 6 ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมหลังจากการพิจารณา

ตัวอย่างจากintergreen.com.Nov.21, 2019.

“ลองมองดูบริเวณนี้สิ ไม่มีแม้กระทั่งดอกไม้ และใบไม้(ที่ร่วงโรยไป)ในฤดูใบไม้ร่วง มีแต่กระท่อม เก่าๆอยู่ที่อ่าวริมหาด ช่วงพลบค่ำของวันหนึ่งในฤดูใบไม้ร่วง” แปลโดย มีอิโฮโย ฟุจิ (Miihoyo Fuji) (สุปรียา สุธรรมธารีกุล, 2562)

ภาพประกอบคำอธิบาย

บ้านชา หรือ ช่าชิทสึ(Chashitsu)

โซ-อัน(So-an หรือ กระท่อมหลังคามุงจาก) มีอิทธิพลอย่างยิ่งกับการออกแบบบ้านชา รูปที่ ภาพซ้ายมือ เป็น ช่าชิทสึ(Chashitsu) ที่ไซโฮ-จิ (Saiho-ji) เกียวโต

ช่าชิทสึ (Chashitsu)ขนาด 4 ½ เลื่อ พื้นที่ว่างที่เป็นช่องลึกแขวนภาพม้วน เกี่ยวกับหัวข้อในการสนทนาในพิธีชงชา ดอกไม้ที่จะใช้มักเกี่ยวข้องกับฤดูกาล ประตุมักจะเล็กและต่ำ และหันไปทางทิศเหนือเพื่อให้แสงสลัว อ่อนๆแทรกซึมพื้นที่นั้นๆ ช่าชิทสึ มักจะใช้วัสดุธรรมชาติตามธรรมชาติ ไม่มีการกระบวนกรับซ้อน เช่นไม้ หรือ ธรรมชาติที่ดูมัวหมอง

รูปที่ 19 <https://www.marumura.com/kintsugi/>

[https://www.heddels.com/August32,2015/all about boro the Japanese patchwork/](https://www.heddels.com/August32,2015/all-about-boro-the-Japanese-patchwork/)

<https://www.heddels.com/2018/03/repair-decoration-and-martial-arts-the-history-of-sashiko/>

Ensō (c. 2000) by Kanjuro Shibata XX. Some artists draw *ensō* with an opening in the circle, while others close the circle.

<https://en.wikipedia.org/wiki/Ensō#/media/File:Enso.jpg>

พระภิกษุณิกายเซนต้นศตวรรษที่ 13 ได้รวมเอาศิลปะและปรัชญาไว้ด้วยกัน นับเป็นสัญลักษณ์ที่ประสานหน้าที่ และเป้าหมาย ที่เสมือนแยกกันไม่ออก จึงเกิดเป็นวัฒนธรรมที่มีพลังสร้างสรรค์ ไม่มีวันสิ้นสุด เส้นวงกลมที่เรียกว่า เอนโซ (*enso*) ซึ่งเป็นศิลปะที่ได้รับอิทธิพลจากนิกายเซน ในพุทธศาสนา สังเกตเห็นความไม่มีตัวตน (No mind) หรืออนัตตา (Nothingness) ที่ได้ถูกประสมประสานอยู่ในศิลปะ ความคิดจากความจริง ที่ไม่มีความแตกต่างระหว่าง รูปและนาม เราและเขา จิตใจและร่างกาย ด้านหน้าและด้านหลัง เสียงและความเงียบ ชีวิตและไม่มีชีวิต เป็นความจริง ที่ไม่มีตัวตน และไม่มีคำคู่กันใดๆทั้งสิ้น และสรุปว่า ศิลปะของชาวญี่ปุ่น เป็นการพรณมาถึงจิตวิญญาณ การฝึกฝนศิลปะญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความคิดเกี่ยวกับ อนัตตาหรือความไม่เที่ยง ทำให้เกิดเป็นรูปทรงของเอนโซ (*enso*) คือการเขียนภาพด้วยพู่กัน เป็นวงกลม และสีจากพู่กันแห้งพอดี ที่รอยต่อของเส้นวงกลมนั้น ("shape of a circle") หรือหมายถึง รูปร่างของสติและจิตใจ (shape of the mind) ที่มีความหมายถึง การพบความงาม ที่มีคุณภาพไม่ยั่งยืน หรือเป็นอนิจจังของธรรมชาติ แสดงให้เห็นโดยเส้นของพู่กันที่แตกต่างและหายไป นับเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งในการใช้สัญลักษณ์ในผลงานศิลปะของญี่ปุ่น

โบโร ใน The Amuse Museum <http://www.travelwithallsenses.com/japan-indigo-boro-textiles>

<https://www.heddels.com /August32,2015/all about boro the Japanese patchwork/>

ภาพการศึกษาผลงาน Rei Kawakubo

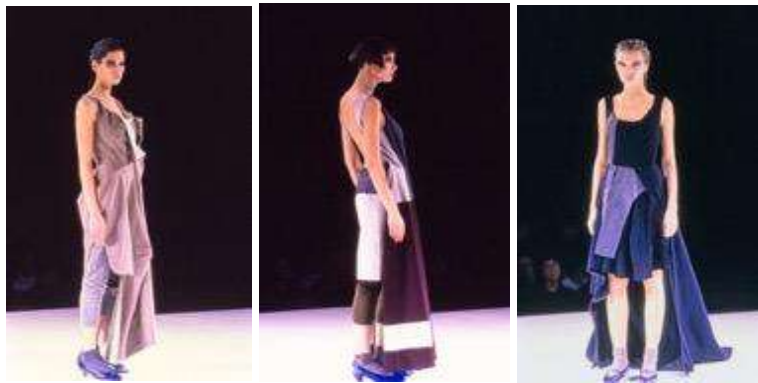
ภาพโดยPeter Lindberg 1982

ภาพจาก <http://www.the-d-lover.com/en/2012/09/14/from-chaos-to-couture/>

Commes des Garçon

1983-84 fusion, imbalance, the unfinished, elimination, and design without design.

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1998-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/collection#42>

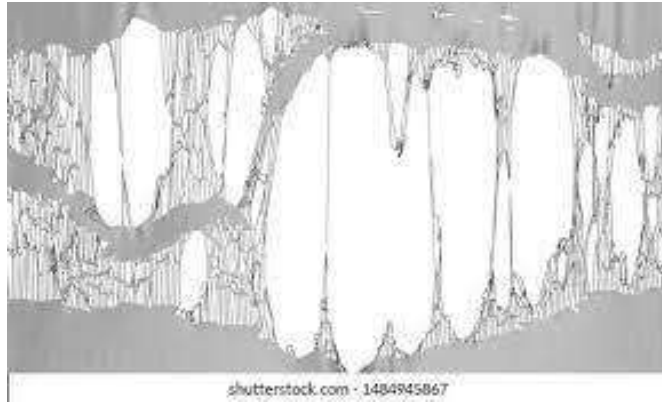
<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1998-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/details#48>

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1998-ready-to-wear/comme-des-garcons/slideshow/details#54>

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1994-ready-to-wear/comme-des-garcons>

<https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-1994-ready-to-wear/comme-des>

<https://www.shutterstock.com/image-illustration/grey-torn-fabric-3d-render-image-1479261260>

<https://www.istockphoto.com/th/รูปถ่าย/เสื้อลายทาง-gm898092362-247777816?phrase=torn%20clothes>

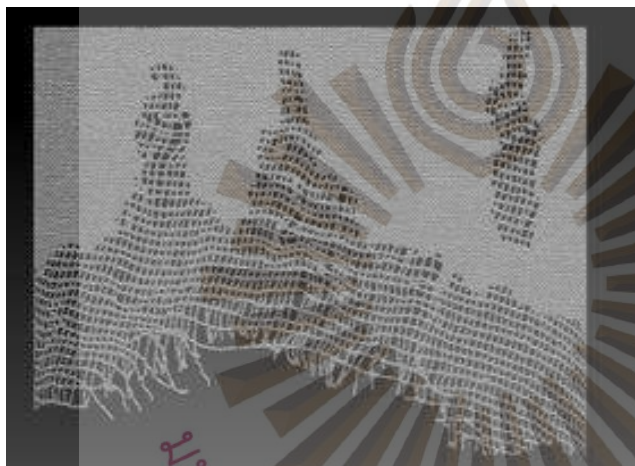

<https://www.istockphoto.com/th/รูปถ่าย/ด้านหลังของชายคนหนึ่งที่มีเสื้อยืด>

[si-xa-xad-gm485870443-38148892?phrase=torn+clothes](https://www.istockphoto.com/th/รูปถ่าย/ด้านหลังของชายคนหนึ่งที่มีเสื้อยืด-si-xa-xad-gm485870443-38148892?phrase=torn+clothes)

<https://www.gettyimages.ae/photos/torn-clothes>

<https://www.artstation.com/blogs/djamezzzz/e7Zq/torn-cloth-alphas>

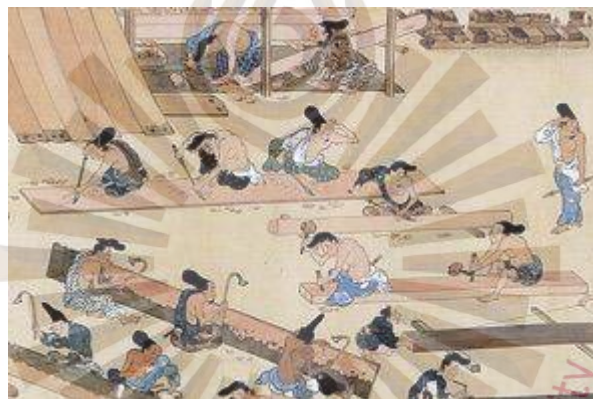
<https://onestitchattime.files.wordpress.com/2013/05/japanese-textiles.jpg>

<https://www.thecollector.com/bushido-code-samurai-warriors/>

<https://www.thecollector.com/bushido-code-samurai-warriors/>

Carpenters in common dress, 1309; <https://en.wikipedia.org/wiki/File:Gaa0-ksge3jpg>

<https://www.alamy.com/stock-photo/japanese-warriors.html?page=3&sortBy=relevant>

<https://en.wikipedia.org/wiki/File:Matsuura-Byobu-by-Iwasa-Matabei.png> The *kosode* worn as outerwear. Note wider cut, and unisex narrow obi and shorter sleeves. Matsuura *byōbu*, c. 1650

[https://en.wikipedia.org/wiki/File:Plum_Blossoms_at_Night_\(Yoru_no_ume\).jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/File:Plum_Blossoms_at_Night_(Yoru_no_ume).jpg)

https://en.wikipedia.org/wiki/File:Straw_namahage.2.jpg

https://en.wikipedia.org/wiki/File:Kimono_backshot_by_sth_der.png ปม Tateya musubi obi

อย่างเป็นทางการ

ชุดกิโมโนส่วนใหญ่ในศตวรรษที่ 15 ที่ผลิตจากป่านหรือผ้าลินิน และทำจากวัสดุหลายชั้น ในปัจจุบัน ชุดกิโมโนสามารถทำจากผ้าไหม ผ้าไหม ผ้าไหมเครป และผ้าซาติน ชุดกิโมโนสมัยใหม่ที่ทำด้วยผ้าที่ดูเรียบง่าย ราคาไม่แพง เช่น ผ้าเรยอน ผ้าฝ้ายท่วน ผ้าฝ้าย โพลีเอสเตอร์ และเส้นใยสังเคราะห์อื่นๆ มีการใช้กันอย่างแพร่หลายมากขึ้นในญี่ปุ่นในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ผ้าไหมยังถือเป็นผ้าในอุดมคติสำหรับ ชุดกิโมโนอย่างเป็นทางการ

โอบิ (Obi) คือสายคาดเอวชุดกิโมโน หรือเข็มขัดที่มีขนาดและรูปร่างแตกต่างกัน ซึ่งสวมใส่กับเสื้อผ้าและเครื่องแบบแบบดั้งเดิมของญี่ปุ่น สำหรับศิลปะการต่อสู้แบบญี่ปุ่น โอบิมีต้นกำเนิดมาจากเข็มขัดเส้นเล็กๆ ในยุคเฮอันของญี่ปุ่น จากนั้นเมื่อเวลาผ่านไป โอบิก็พัฒนาเป็นเข็มขัดที่มีรูปแบบต่าง ๆ มากมาย โดยมีขนาด สัดส่วน ความยาว และวิธีการผูกที่แตกต่างกัน โอบิซึ่งครั้งหนึ่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมากในด้านรูปลักษณ์ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง ยังพัฒนาเป็นรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นสำหรับผู้หญิงมากกว่าสำหรับผู้ชาย (Wikipedia. on line)

มิโน (Mino) เป็นเสื้อคลุมกันฝนแบบดั้งเดิม ของญี่ปุ่นที่ทำจากฟางข้าว มิโนแบบดั้งเดิมเป็นเครื่องแต่งกายที่คลุมทั้งตัว แม้ว่าในอดีตจะเคยใช้มิโนที่สั้นกว่าซึ่งมีลักษณะคล้ายกระโปรงหน้าเพื่อปกปิดร่างกายส่วนล่างเพียงอย่างเดียวก็ตาม หมวกฟางที่คล้ายกันนี้ยังใช้ในประเทศจีน เวียดนาม และเกาหลี (Wikipedia. on line)

สรุปแนวความคิด—ออกแบบโครงสร้างเสื้อผ้าและพื้นผิว—ทดลองโครงสร้างเสื้อผ้าและพื้นผิว—ทำแบบตัด—ทดลองสวม—แก้ไข—ผลงานสำเร็จ

ทดลองการเย็บแบบ Sashiko

สุปรียา สุธรรมธารีกุล

การทดลองเย็บจับจีบตามธรรมชาติ

สุปรียา สุธรรมธารีกุล

รูปแสดงกระบวนการออกแบบและผลิต

การ Fitting หรือการทดลองสวม และแก้ไข

Overcoat#1

พบปัญหาของการเย็บพื้นผิว การสร้างโครงเสื้อมีปัญหาเรื่องน้ำหนักและรูปทรง
ที่ไม่ตรงตามที่ออกแบบไว้

Dress#1

พบปัญหาเรื่องการพันผ้า เนื่องจากน้ำหนักทำให้รูปทรงเปลี่ยนไป แนวเส้นไม่ได้จังหวะที่ดี
จำเป็นต้องปรับแก้และปล่อยชายผ้าลง

Dress#2

ปรับปัญหาจุดเชื่อมของแขนเสื้อทั้งซ้ายขวา ทั้งด้านหน้าและหลัง
จำเป็นต้องปรับให้เส้นสันไหลลงตาม

Dress#3

แก้ไขการปักประดับที่ทำให้ผู้สวมมีรูปร่างอ้วน ปรับขอบผ้าที่ปล่อยให้ชายลุ่ย ปล่อยเส้นขอบมากไปทำให้
ขอบม้วน ต้องปรับเส้นต่างๆให้เป็นแนวเฉียง และได้จังหวะ ให้มากที่สุด
รวมทั้งการปักจุดประให้กระจายตามธรรมชาติ ยกผ้าขึ้นหลังที่ปล่อยห้อยให้สูงขึ้น

Overcoat#2

ปกเสื้อมีส่วนทำให้ ภาพลักษณ์สูงวัย เดิมปกใหญ่ และเส้นขอบโค้ง จึงตัดสินใจปรับให้เล็ก และลากเส้นตรง แทนเพื่อให้ดูอ่อนวัยขึ้น

การจัดแสดงผลงาน เพื่อการประเมินผลงานวิจัยสร้างสรรค์เผยแพร่ โดยคณะกรรมการประเมินผลงานใน working in progress: international symposium #12/2024 และเพื่อเผยแพร่ใน

www.workingprogress-symposium.design

การแสดงผลงานที่ได้รับการคัดเลือกจาก working in progress: international symposium #12/2024

ณ ชั้น 3 สโรว์คอมโบ สามย่าน

